

MRF 2022.127

Planklagenævnets afgørelse af 25. april 2022, j.nr. 21/12044, 21/13322 og 22/00685

Ikke medhold i klage over lokalplan og kommuneplantillæg for opstilling af 3 vindmøller 760 meter fra Natura 2000-område, uanset at kommunens væsentlighedsvurdering efter planhabitatbekendtgørelsen ikke havde forholdt sig til alle naturtyper på det gældende udpegningsgrundlag, da disse naturtyper forventedes udtaget af udpegningsgrundlaget. Vurderingen af påvirkningen af bilag IV-arten flagermus under hensyn til de forudsatte sikkerhedsforanstaltninger i form driftsstop fandtes tilstrækkelig til at sandsynliggøre, at den økologiske funktionalitet kunne opretholdes, og at der i øvrigt ikke ville ske drab på en måde og i et omfang i strid med habitatdirektivets art. 12, stk. 1, litra a.

Ikast-Brande Kommune vedtog i september 2021 endeligt kommuneplantillæg nr. 42 til kommuneplan 2017-2029 og lokalplan nr. 314, Vindmøller ved Blåhøj, med tilhørende miljørapport og base-ret på en væsentlighedsvurdering efter planhabitatbekendtgørelsens § 3, stk. 1. Planerne muliggjorde opstilling af 3 vindmøller med en totalhøjde på 167,5 meter med tilhørende adgangsveje, fundamenter, arbejdsarealer og teknikbygninger. Planområdet havde et areal på ca. 25 ha og var beliggende i landzone og anvendtes til almindelig landbrugsdrift. Nærmeste Natura 2000-område, N70, Mose ved Karstoft Å, lå ca. 760 meter fra planområdets nordlige afgrænsning. Planvedtagelsen blev påklaget af en række naboer, der bl.a. anførte, at kommunens miljøvurdering af plangrundlaget var utilstrækkelig, bl.a. fordi konsekvenserne for Natura 2000-området af midlertidig grundvandssænkning ikke var tilstrækkelig belyst, og kommunen havde henvist til et forkert udpegningsgrundlag, da væsentlighedsvurderingen var baseret på det udpegningsgrundlag, som Kommissionen ikke havde godkendt. Hertil kom, at der ikke var foretaget en tilstrækkelig undersøgelse og vurdering af planernes påvirkning af bilag IV-arten flagermus, herunder fordi miljørapporten ikke forholdt sig til risikoen for drab af flagermus. Planklagenævnet (formanden) fandt, at kommunen havde foretaget en tilstrækkelig og korrekt vurdering af planernes påvirkning af Natura 2000-området, og lagde særlig vægt på afstanden fra planområdet til habitatområdet samt det forhold, at kommunen havde foretaget geotekniske undersøgelser af planområdet og de eksisterende forhold vedrørende grundvandsspejlet, ligesom der var foretaget en vurdering af den forventede mængde oppumpet vand og den forventede udbredelse af sænkningstragten. Nævnet konstaterede dog, at kommunen ikke havde forholdt sig til planernes potentielle på-

virkning af alle naturtyperne i det gældende udpegningsgrundlaget for habitatområdet, jf. Natura 2000-planen for perioden 2016-2021, idet kommunen i stedet havde forholdt sig til det udpegningsgrundlag, som Miljøstyrelsen havde foreslået Kommissionen, men som Kommissionen endnu ikke har godkendt. Nævnet fandt dog ikke, at denne mangel ved væsentlighedsvurderingen efter planhabitatbekendtgørelsens § 3, stk. 1, kunne føre til en ophævelse af planerne, hvilket nævnet begrundede med, at ”selvom ændringer af udpegningsgrundlaget endnu ikke formelt er godkendt af Europa-Kommissionen, skal myndighederne også varetage hensynet til eventuelt nye arter og naturtyper, der er foreslået til udpegningsgrundlaget, når der gennemføres en vurdering af et plan eller projekts eventuelle påvirkning af et Natura 2000-områdes integritet. Offentliggjorte forslag om opdateringer har således betydning for myndighedernes administration”, og at det fremgik af udkastet til Natura 2000-plan for perioden 2021-2027, at naturtyperne ikke var til stede i habitatområdet. Nævnet fandt endvidere, at den foretagne vurdering af påvirkningen af flagermus, herunder med de angivne sikkerhedsforanstaltninger ved driftsstop på alle 3 vindmøller, var tilstrækkelig til at sandsynliggøre, at den økologiske funktionalitet for flagermus i området ville opretholdes, og at der i øvrigt ikke ville ske drab på flagermus på en måde eller i et omfang, der vil være i strid med habitatdirektivets art. 12, stk. 1, litra a. Nævnet lagde herved vægt på, at kommunens vurdering var baseret på en konkret flagermusundersøgelse, der var delvist udført inden for de perioder, som fremgår af forvaltningsplanen for flagermus, og at der ved undersøgelsen ikke blev registreret en høj aktivitet af flagermus i området, hvorfor det ikke var sandsynligt, at der var yngle- eller rasteområder i nærheden af planområdet. Nævnet fandt endvidere, at driftsstop, som

fastsættes efter retningslinjerne i forvaltningsplanen for flagermus, generelt er egnede til i relation til habitatdirektivets art. 12, stk. 1, litra a og d, og planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, at afværge drab af flagermus samt beskadigelse og ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Nævnet bemærkede i den forbindelse, at der ikke i habitatdirektivets art. 12, stk. 1, litra a og d, stilles et krav om, at enhver risiko for tab af individer skal elimineres, idet nævnet bl.a. anførte: ”Der er ikke i planhabitatbekendtgørelsen krav om, at det forud for vedtagelse af planforslag skal sikres, at der ikke kan ske drab eller forstyrrelse af bilag

IV-arter på en måde og i et omfang, der er i strid med habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a (forsætlig drab) eller artikel 12, stk. 1, litra b (forsætlig forstyrrelse). Disse dele af habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, er i dansk ret gennemført ved en række umiddelbare forbud, hvor Miljøstyrelsen har kompetence til at meddele dispensation under særlige betingelser”. Nævnet fandt herefter ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af påvirkningen af flagermus. Da Planklagenævnet ligeledes afviste de øvrige indsigelser, kunne der herefter ikke gives medhold i klagen.

Kommentar: Afgørelsen giver anledning til enkelte principielle kommentarer. Som det fremgår af afgørelsen, er det alene Kommissionen, der efter habitatdirektivet har kompetencen til at godkende en ændring af udpegningsgrundlaget for et Natura 2000-område, jf. ligeledes sag C-301/12, Cascina. I dette lys forekommer det problematisk at betegne Kommissionens godkendelse af ændringen af udpegningsgrundlaget som ”endnu ikke formelt godkendt af Kommissionen”, især da Kommissionen efter 4 år fortsat ikke har godkendt de ændringer i Natura 2000-områder, som Miljøstyrelsen har forslået. I dette tilfælde er der det yderligere aspekt, at der ikke er gennemført en konsekvensvurdering efter planhabitatbekendtgørelsens § 3, stk. 2, men alene en foreløbig vurdering i form af en screening (væsentlighedsvurdering) efter § 3, stk. 1 – og altså af et fejlagtigt udpegningsgrundlag. Efter den praksis, som Planklagenævnet har anlagt i bl.a. **MRF 2021.65 Pkn** (vindmøllepark Thorupsletten), **MRF 2021.170 Pkn** (vindmøllepark Vinge) og **MRF 2021.352 Pkn** (vindmøllepark Guldborgsund), er det svært at følge nævnets begrundelse, men det må medgives, at der er andre eksempler, hvor Planklagenævnet har fundet en væsentlighedsvurdering tilstrækkelig, som i **MRF 2021.241 Pkn** (vindmøllepark og solceller Silkeborg), hvor der dog synes anvendt det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I relation til spørgsmålet, om vindmøllerne vil medføre forsætlige drab på flagermus i modstrid med habitatdirektivets art. 12(1)(a), er Planklagenævnets fortolkning af bestemmelsen vanskelig at forene med EU-Domstolens dom i de forenede sager C-473/19 og C-474/19 (**MRF 2021.35**), hvor EU-Domstolen anvendte et dolus eventualis-forsæt på individniveau og samtidig understregede, at dette kun kan ske efter brug af undtagelsen i art. 16. Efter de danske regler må dette som anført af Planklagenævnet i afgørelsen ske efter artsfredningsbekendtgørelsen, hvor Miljøstyrelsen har kompetencen. Dette kan give problemer i forhold til VVM-direktivets regler om inddragelse af offentligheden, jf. sag C-463/20 (**MRF 2022.11**), men er næppe et problem i forhold til Planklagenævnets prøvelse.

Afgørelse i klagesag om Ikast-Brande Kommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg nr. 42 og lokalplan nr. 314 med tilhørende miljørapport

21/12044, 21/13322 og, 22/00685

Ikast-Brande Kommune vedtog den 13. september 2021 endeligt kommuneplantillæg nr. 42 til kommuneplan 2017-2029 og lokalplan nr. 314, Vindmøller ved Blåhøj, med tilhørende miljørapport.

En række naboer til planområdet har klaget over planvedtagelsen og miljøvurderingen.

I denne afgørelse har Planklagenævnet behandlet følgende spørgsmål:

- Om planhabitatbekendtgørelsens regler om Natura 2000-områder er overholdt.
- Om planhabitatbekendtgørelsens regler om bilag IV-arter er overholdt.
- Om miljøvurderingslovens minimumskrav til en miljøvurdering er opfyldt i forhold til fugle, landskabelig påvirkning, skyggekast, støj, grundvand, beskyttet natur og okker.
- Om planerne er i overensstemmelse med § 2, stk. 2, 4 og 6 samt § 4 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller.
- Om kommunen i forbindelse med planvedtagelsen har overholdt planlovens § 26, stk. 1.
- Om lokalplanen er i strid med kommuneplanen, jf. planlovens § 13, stk. 1, nr. 1.

Planklagenævnet har ikke behandlet de øvrige klagepunkter i sagen.

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagen over miljørapporten.

Planklagenævnet kan desuden ikke give medhold i klagerne over vedtagelsen af kommuneplantillæg nr. 42 og lokalplan nr. 314, Vindmøller ved Blåhøj.

Det betyder, at kommuneplantillægget, lokalplanen og miljørapporten fortsat gælder.

Indhold

1. Sagens oplysninger 4

1.1. Området og plangrundlaget 4

1.2. Klagen og bemærkningerne hertil 5

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse. 5

2.1. Planklagenævnets kompetence og prøvelse. 5

2.1.1. Generelt om Planklagenævnets kompetence. 5

2.1.2. Forhold, som ikke behandles. 6

2.1.3. Miljøvurderingslov, som sagen er behandlet efter 7

2.2. Påvirkning af Natura 2000-område. 7

2.2.1. Klagen. 7

2.2.2. Generelt om Natura 2000-områder i forbindelse med planvedtagelser 7

2.2.3. Kommunens undersøgelser og vurderinger 9

2.2.4. Planklagenævnets vurdering. 11

2.3. Påvirkning af bilag IV-arter 12

2.3.1. Klagen. 12

2.3.2. Generelt om bilag IV-arter 12

2.3.3. Kommunens undersøgelser og vurderinger 18

2.3.4. Planklagenævnets vurdering. 21

2.4. Påvirkning af fugle. 22

2.4.1. Klagen. 22

2.4.2. Generelt om beskyttelsen af fugle. 23

2.4.3. Kommunes undersøgelser og vurderinger 24

- 2.4.4. Planklagenævnets vurdering. 28
- 2.5. Kommunens miljøvurdering. 29
 - 2.5.1. Miljøvurderingsloven generelt 29
 - 2.5.2. Indhold af miljørapporten. 30
 - 2.5.3. Landskabelig påvirkning. 30
 - 2.5.4. Skyggekast 35
 - 2.5.5. Støj fra vindmøller 37
 - 2.5.6. Drikkevand. 39
 - 2.5.7. Beskyttet natur 40
 - 2.5.8. Okker 41
- 2.6. Samspil med andre vindmølleområder 43
 - 2.6.1. Klagen. 43
 - 2.6.2. Generelt om samspil med andre vindmøller 43
 - 2.6.3. Planklagenævnets vurdering. 44
- 2.7. Afstanden til nabobeboelse. 44
 - 2.7.1. Klagen. 44
 - 2.7.2. Generelt om afstanden til naboer 45
 - 2.7.3. Planklagenævnets vurdering. 45
- 2.8. Bestemmelser om præcis placering. 46
 - 2.8.1. Klagen. 46
 - 2.8.2. Generelt om møllernes placering. 46
 - 2.8.3. Planklagenævnets vurdering. 46
- 2.9. Opstillingsmønsteret 47
 - 2.9.1. Klagen. 47
 - 2.9.2. Generelt om opstillingsmønstre. 47
 - 2.9.3. Planklagenævnets vurdering. 47
- 2.10. Manglende orientering af omboende. 48
 - 2.10.1. Klagen. 48
 - 2.10.2. Generelt om særskilt orientering. 49
 - 2.10.3. Planklagenævnets vurdering. 49
- 2.11. Forholdet mellem kommuneplan og lokalplan. 49
 - 2.11.1. Klagen. 49
 - 2.11.2. Reglerne om forholdet mellem kommuneplan og lokalplan. 49
 - 2.11.3. Planklagenævnets vurdering. 50
- 3. Afsluttende bemærkninger 51
- 4. Meddelelse og offentliggørelse af afgørelsen. 51

1. Sagens oplysninger

1.1. Området og plangrundlaget

Området

Sagen vedrører kommuneplantillæg nr. 42 (https://dokument.plandata.dk/12_10498151_1632235129787.pdf) til Ikast-Brande Kommuneplan 2017-2029 og lokalplan nr. 314, Vindmøller ved Blåhøj (https://dokument.plandata.dk/20_10498153_1632125884195.pdf).[1]

Planområdet ligger i landzone, og anvendes til almindelig landbrugsdrift. Planområdet udgør et areal på ca. 25 ha, som ligger omkring 1,5 km øst for Blåhøj, ved grænsen til Vejle Kommune. Området kan ses af bilag 1.

Det vedtagne plangrundlag

Planerne muliggør opstilling af 3 vindmøller med en totalhøjde på 167,5 m, med tilhørende adgangsveje, fundamenter, arbejdsarealer og teknikbygninger.

Det fremgår af lokalplanens § 6.3, at vindmøllernes rotordiameter maksimalt må være 155 m, mens det fremgår af lokalplanens § 6.4, at vindmøllernes navhøjde mindst skal være 90 m.

I forbindelse med planvedtagelsen er der udarbejdet en miljørapport.

Der er herudover i december 2020 udarbejdet et udkast til miljøkonsekvensrapport i forbindelse med § 25-tilladelsen til projektet. I miljørapporten (s. 4) henvises der til, at der vil være et stort overlap mellem miljøvurderingen af planerne og miljøkonsekvensrapporten, men at miljøkonsekvensrapporten er mere detaljeret og omfangsrig. Miljøkonsekvensrapporten indeholder beskrivelserne af de foretagne undersøgelser af flagermus, traner og sangsvaner, samt alle de udarbejdede visualiseringer.

Kommuneplangrundlaget

Da planerne blev vedtaget endeligt, gjaldt Kommuneplan 2017-2029 for Ikast-Brande Kommune.

Ikast-Brande Kommune vedtog den 20. december 2021 endeligt Kommuneplan 2021-2033. Kommuneplanen blev offentliggjort den 5. januar 2022.

I forbindelse med offentliggørelsen af Kommuneplan 2021-2033, blev kommuneplantillæg nr. 42 til Kommuneplan 2017-2029, afløst.

Rammebestemmelserne og retningslinjerne for området er videreført uændrede fra kommuneplantillæg nr. 42 til Kommuneplan 2021-2033.

Natura 2000

Nærmeste Natura 2000-område, N70, Mose ved Karstoft Å, omfatter habitatområde H63, Mose ved Karstoft Å. Habitatområdet ligger ca. 760 m fra planområdets nordlige afgrænsning.

Det fremgår af Natura 2000-planen for perioden 2016-2021, at udpegningsgrundlaget omfatter følgende naturtyper: søbred med småurter, kransnålalge-sø, brunvandet sø, våd hede, tidvis våd eng, nedbrudt højmoser, hængesæk og tørvelavning.[2]

Af det opdaterede udpegningsgrundlag for habitatområdet fra februar 2022 fremgår det, at naturtyperne våd hede og tidvis våd eng forventes udtaget af udpegningsgrundlaget.[3] Det fremgår af udkastet til Natura 2000-plan for perioden 2022-2027, at disse naturtyper ikke er til stede i habitatområdet.[4]

1.2. Klagen og bemærkningerne hertil

I sagen indgår følgende materiale fra klagerne: Klagerne af 18. oktober 2021 samt yderligere bemærkninger af 3. november 2021.

Kommunen er kommet med bemærkninger til klagerne den 25. oktober 2021. Kommunen henviser i bemærkningerne til de indkomne høringssvar i forbindelse med høringsfasen og kommunens besvarelse af disse.

Derudover er bygherren kommet med bemærkninger til klagesagen den 22. december 2021.

Planklagenævnet modtog klagerne fra kommunen henholdsvis den 25. oktober 2021, den 25. november 2021 og den 18. januar 2022.

Klagerne og bemærkningerne er i deres helhed indgået i sagsbehandlingen. De enkelte klagepunkter er kort gengivet nedenfor under afsnit 2.

Der er også klaget over kommunens afgørelse om § 25-tilladelse til projektet. Sagen behandles af Miljø- og Fødevareklagenævnet.

2. Planklagenævnets bemærkninger og afgørelse**2.1. Planklagenævnets kompetence og prøvelse****2.1.1. Generelt om Planklagenævnets kompetence**

Afgørelser efter miljøvurderingsloven kan påklages efter de klageregler, der er fastsat i den lovgivning, som planen eller programmet er udarbejdet i henhold til, jf. § 48, stk. 1, i miljøvurderingsloven.

De planer, der er klaget over i denne sag, er udarbejdet i henhold til planloven, og miljøvurderingen kunne derfor påklages til Planklagenævnet.

Planklagenævnet kan alene tage stilling til retlige spørgsmål i forbindelse med en kommunes afgørelser efter planloven, jf. § 58, stk. 1, nr. 3, i planloven.[5]

Retlige spørgsmål omfatter alle spørgsmål om lovligheden eller gyldigheden af trufne afgørelser, herunder fortolkning eller forståelse af lovbestemmelser samt overholdelse af almindelige forvaltningsretlige grundsætninger.

Planklagenævnet har desuden kompetence til at tage stilling til, om reglerne i planhabitatbekendtgørelsen er overholdt.[6]

Det er ikke et retligt spørgsmål, om en plans indhold er hensigtsmæssigt. Endvidere fastlægger miljøvurderingsloven ikke grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne forud for vedtagelse af planer omfattet af loven. Begrænsninger i niveauet for tilladelige miljøpåvirkninger følger af anden lovgivning.

2.1.2. Forhold, som ikke behandles

Planlovens § 11 e, stk. 1, nr. 9

Klagerne anfører, at kommunen ikke har overholdt planlovens § 11 e, stk. 1, nr. 9, da planerne ikke omtaler sammenhængen mellem det planlagte og nabokommunernes udpegninger. Planklagenævnet har forstået det som en klage over, at kommunen ikke har overholdt planlovens § 11 e, stk. 1, nr. 15.

Planklagenævnet har taget stilling til dette klagepunkt i en tidligere afgørelse af 4. maj 2021, hvortil der henvises.[7]

Overholdelse af politiske beslutninger

Klagerne anfører, at kommunen ikke har redegjort for, hvordan kommunen overholder Folketingets klimaafale for energi og industri af 22. juni 2020. [8] Klagerne anfører derudover, at kommunen ikke overholder egne besluttede retningslinjer om opstilling af landvindmøller, og henviser i den forbindelse til politiske aftaler fra 2019.

Dette vedrører ikke retlige forhold efter planloven eller miljøvurderingsloven, men derimod overholdelse af politiske beslutninger og målsætninger, som ikke er bindende for kommunernes planlægning efter planloven. Planklagenævnet har derfor ikke kompetence til at behandle disse spørgsmål.

2.1.3. Miljøvurderingslov, som sagen er behandlet efter

De miljøvurderede planer blev endeligt vedtaget i september 2021 og var ikke under tilvejebringelse før 16. maj 2017. Planklagenævnet har derfor behandlet klagepunkterne i forhold til miljøvurderingen efter den bekendtgørelse af miljøvurderingsloven, som blev udstedt i 2020.[9]

2.2. Påvirkning af Natura 2000-område2.2.1. Klagen

Det er under klagesagen anført, at kommunen ikke har forholdt sig tilstrækkeligt til, hvilke konsekvenser en midlertidig grundvandssænkning vil have for den beskyttede natur i området. Klagerne henviser til, at det nærliggende habitatområde vil blive påvirket, da området risikerer at blive udtørret ved en midlertidig grundvandssænkning, hvilket vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af naturtyperne på udpegningsgrundlaget.

Klagerne anfører derudover, at kommunen i miljørapporten henviser til et forkert udpegningsgrundlag for Natura 2000-området.

2.2.2. Generelt om Natura 2000-områder i forbindelse med planvedtagelserVæsentligheds- og konsekvensvurderinger

I fuglebeskyttelsesdirektivet[10] og habitatdirektivet[11] er der fastsat regler om oprettelse af internationale beskyttelsesområder. Der er på den baggrund oprettet Natura 2000-områder, som omfatter habitatområder efter habitatdirektivet og/eller fuglebeskyttelsesområder efter fuglebeskyttelsesdirektivet. Nogle af Natura 2000-områderne omfatter desuden Ramsar-områder efter Ramsar-konventionen. Habitatområderne omfatter bestemte naturtyper og/eller dyre- eller plantearter, og fuglebeskyttelsesområderne omfatter bestemte fuglearter. De naturtyper eller arter, der er beskyttede i det konkrete habitat- eller fuglebeskyttelsesområde, kaldes udpegningsgrundlaget for området.

Det fremgår af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, at:

Alle planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke en sådan lokalitet væsentligt, vurderes med hensyn til deres virkninger på lokaliteten under hensyn til bevaringsmålsætningerne for denne. På baggrund af konklusionerne af vurderingen af virkningerne på lokaliteten, og med forbehold af stk. 4, giver de kompetente nationale myndigheder først deres tilslutning til en plan eller et projekt, når de har sikret sig, at den/det ikke skader lokalitetens integritet, og når de - hvis det anses for nødvendigt - har hørt offentligheden.

Habitatdirektivet er implementeret i dansk ret i flere regelsæt, bl.a. planhabitatbekendtgørelsen.[12]

I redegørelsen til planforslag efter planloven, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der indgå en vurdering af forslagens virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 1.[13]

Viser vurderingen, at det ikke kan udelukkes, at projektet kan skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan planen ikke vedtages, jf. bekendtgørelsens § 3, stk. 2.

Det følger desuden af miljøvurderingslovens bilag 4, jf. § 12, at der i en miljørapport skal indgå oplysninger om ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen, herunder navnlig problemer på områder af særlig betydning for miljøet som f.eks. de områder, der er udpeget efter direktiv 79/409/EØF og 92/43/EØF, det vil sige Natura 2000-områder.

Lokalitetens integritet

Et Natura 2000-områdes integritet omfatter dets grundlæggende kendetegn og økologiske funktioner. Det kan defineres som en sammenhængende sum af områdets økologiske struktur, funktion og de økologiske processer på tværs af området, som gør det i stand til at fastholde de naturtyper, den kombination af naturtyper og/eller artsbestande, som området er udpeget for.[14]

En lokalitets integritet som naturtype skades ikke, hvis lokaliteten opretholdes i en gunstig bevaringsstatus, hvilket indebærer en varig opretholdelse af de grundlæggende kendetegn ved den berørte lokalitet, der er knyttet til tilstedeværelsen af naturtypen på udpegningsgrundlaget.[15]

Udpegningsgrundlaget for et Natura 2000-område kan ændres efter meddelelse fra Miljøstyrelsen og godkendelse af Europa-Kommissionen, som herefter kan godkende disse ændringer. Selvom ændringer af udpegningsgrundlaget endnu ikke formelt er godkendt af Europa-Kommissionen, skal myndighederne også varetage hensynet til eventuelt nye arter og naturtyper, der er foreslået til udpegningsgrundlaget, når der gennemføres en vurdering af et plan eller projekts eventuelle påvirkning af et Natura 2000-områdes integritet. Offentliggjorte forslag om opdateringer har således betydning for myndighedernes administration.[16]

Efter Planklagenævnets opfattelse gælder det samme, når der sker en offentliggørelse af forslag om udvidelse af et eksisterende habitatområde, da der i den situation er det samme hensyn til beskyttelse af udpegningsgrundlaget i det pågældende udvidede område.[17]

Planlægning uden for Natura 2000-området

Med hensyn til den geografiske udstrækning af beskyttelsen har EU-domstolen i Moorburg-sagen fastslået følgende:[18]

Den omstændighed, at det projekt, hvis miljøvurdering er omtvistet, ikke er beliggende i de berørte Natura 2000-områder, men i væsentlig afstand af disse, længere nede ad Elben, ikke udelukker, at kravene i habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, finder anvendelse. Som det nemlig følger af ordlyden af denne bestemmelse, underkastes »alle« planer eller projekter, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendige for lokalitetens forvaltning, men som kan påvirke denne væsentligt, den deri fastsatte miljøbeskyttelsesforanstaltning.

Habitatdirektivets krav om væsentligheds- og konsekvensvurdering gælder således også for en plan uden for Natura 2000-området, når denne kan påvirke arter på udpegningsgrundlaget væsentligt.

2.2.3. Kommunens undersøgelser og vurderinger

Det fremgår af redegørelsen til lokalplanen (s. 9), at nærmeste Natura 2000-område er Natura 2000-område N70, som omfatter habitatområde H62, Mose ved Karstoft Å, der ligger ca. 760 m fra lokalplanområdets nordlige afgrænsning, og at udpegningsgrundlaget er forekomst af forskellige naturtyper, som moser og søer. Videre fremgår det, at udpegningsgrundlaget ikke omfatter plante- eller dyrearter, hvorfor der ingen påvirkning vil være i så henseende.

Kommunen har vurderet, at lokalplanen ikke i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter vil indebære en væsentlig negativ indvirkning på Natura 2000-området og at planen ikke vil være en hindring for, at målsætningerne for Natura 2000-områdets tilstand opnås og opretholdes. Der er ved vurderingen navnlig lagt vægt på afstanden mellem planområdet og Natura 2000-området.

Det fremgår desuden af lokalplanens redegørelse (s. 10), at det er undersøgt og vurderet, at den midlertidige grundvandssænkning i forbindelse med etablering af anlægget, kan håndteres inden for planområdet med udledning til overfladen og nedsivning i naturlige lavninger. Herved sikres, at der ikke vil ske direkte udledning til Harpes Bæk, Vestgrenen og dermed vil der heller ikke være risiko for bl.a. okkerpåvirkning af arterne på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område N68, Skjern Å, herunder laksen.

Af miljørapporten (s. 13) fremgår det ligeledes, at der ikke vurderes at være nogen form for risiko i forhold til habitattyperne inden for Natura 2000-området. Det fremgår desuden af miljørapporten (s. 43), at en eventuel påvirkning fra en kortvarig grundvandssænkning i forbindelse med støbning af vindmøllefundamenter, ikke vil kunne udgøre en risiko, både på grund af de relativt store afstande mellem vindmølleområdet og habitatområdet, samt det forhold, at det må forventes, at grundvandsbevægelserne i området vil gå mod nord og Karstoft Å.

Om grundvandssænkning fremgår det videre af miljørapporten (s. 50), at der forventes at være behov for at oppumpe og bortlede grundvand og eventuelt overfladevand i forbindelse med støbning af vindmøllefundamenterne, samt at der er udført geotekniske forundersøgelser for projektområdet i forbindelse med udarbejdelsen af miljøkonsekvensrapporten, hvortil der henvises.

Geologi, grund- og overfladevand er beskrevet i miljøkonsekvensrapportens afsnit 8 (s. 66 ff.). Det fremgår indledningsvist, at beskrivelser og vurderinger er foretaget på baggrund af eksisterende og offentligt tilgængelig viden om den konkrete lokalitet, samt at der herudover er foretaget en geoteknisk undersøgelse af projektområdet, for at vurdere omfanget af en eventuel midlertidig grundvandssænkning i forbindelse med udgravning til de 3 fundamenter.

Det fremgår, at undersøgelsen blev udført med 3 uforede lagfølgeboringer, som er svarende til én boring i centeret af hver af de planlagte vindmøller. Boringerne er udført medio oktober 2020, og de er alle ført til 6 meter under terræn. De 3 boringer er monteret med ø63 mm pejlerør, hvor der er registreret vandspejl. Der er pejlet i boringerne umiddelbart efter borearbejdets udførelse samt ultimo oktober 2020. Det fremgår, at der er foretaget en vurdering af vandspejlets placering og omfanget af vand, der forventes oppumpet i forbindelse med anlægsfasen, samt en vurdering af områdets jordbundsforhold.

I forhold til påvirkningen af Natura 2000-område N70 ved en midlertidig grundvandssænkning, fremgår det af miljøkonsekvensrapportens tabel 8.1 og 8.2 (s. 68), at der for vindmølle 1 skal oppumpes i alt 15-25.000 m³ grundvand, at der for mølle 2 skal oppumpes 85-100.000 m³ grundvand, mens der for vindmølle 3 skal oppumpes 85-100.000 m³ grundvand.

Det fremgår derudover, at pejligen af vandspejlet ved vindmølle 1 er målt til 0,8 m og at sænkningstragtens vurderede udbredelse fra pumpestedet er 75-125 m. Ved vindmølle 2 er pejligen af vandspejlet målt til 1,2 m og sænkningstragtens udbredelse er vurderet til 200-250 m. Ved vindmølle 3 er pejligen af vandspejlet målt til 0,7 m og sænkningstragtens udbredelse er vurderet til at være 200-250 m.

2.2.4. Planklagenævnets vurdering

Den konkrete sag vedrører en planvedtagelse for at muliggøre opstilling af 3 vindmøller, som ligger ca. 760 m fra Natura 2000-område N70, som omfatter habitatområde H62, Mose ved Karstoft Å.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet er bl.a. naturtyperne søbred med småarter, kransnålalge-sø, nedbrudt højmoser og hængesæk.

Planklagenævnet finder, at kommunen i plangrundlaget og miljørapporten har foretaget en tilstrækkelig vurdering af planernes påvirkning af habitatområde H63. Nævnet finder herunder, at kommunen har foretaget en tilstrækkelig vurdering af, hvorvidt en midlertidig grundvandssænkning vil medføre en væsentlig påvirkning af habitatområdet.

Planklagenævnet finder desuden, at der ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens faglige vurdering af, at planerne ikke i sig selv, eller i forbindelse med andre planer eller projekter, vil påvirke naturtyperne på udpegningsgrundlaget for habitatområdet væsentligt.

Nævnet lægger ved vurderingen særlig vægt på afstanden fra planområdet til habitatområdet samt det forhold, at kommunen har foretaget geotekniske undersøgelser af planområdet og de eksisterende forhold vedrørende grundvandsspejlet, ligesom der er foretaget en vurdering af den forventede mængde oppumpet vand og den forventede udbredelse af sænkningstragten. Nævnet henviser i den forbindelse til, at det af miljøkonsekvensrapporten fremgår, at afstanden mellem habitatområdet og planområdet er større end den beregnede udbredelse af sænkningstragten, hvormed der ikke er risiko for at en midlertidig grundvandssænkning vil medføre en påvirkning af habitatområdet.

Planklagenævnet konstaterer, at kommunen alene har forholdt sig til planernes potentielle påvirkning af naturtyperne søbred med småurter, kransnålalge-sø, brunvandet sø, nedbrudt højmosé, hængesæk og tørvelavning. Kommunen har således ikke forholdt sig til naturtyperne våd hede og tidvis våd eng, som ligeledes er på det gældende udpegningsgrundlaget for habitatområdet, jf. Natura 2000-planen for perioden 2016-2021, og som ligeledes potentielt kan blive påvirket i forbindelse med en midlertidig grundvandssænkning.

Nævnet finder, at kommunen i sin vurdering burde have forholdt sig til alle de naturtyper, som fremgik af det udpegningsgrundlag for habitatområdet, som var gældende på tidspunktet for planernes vedtagelse. Nævnet finder dog ikke, at der er tale om en sådan mangel ved væsentlighedsvurderingen, at denne kan føre til en ophævelse af planerne. Nævnet lægger vægt på afstanden mellem Natura 2000-området og planområdet, samt det forhold, at sænkningstragten i forbindelse med den midlertidige grundvandssænkning ikke vil nå en udbredelse ind i Natura 2000-området. Hertil kommer, at de pågældende naturtyper forventes udtaget af udpegningsgrundlaget, og at det fremgår af udkastet til Natura 2000-plan for perioden 2021-2027, at naturtyperne ikke er til stede i habitatområdet.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.3. Påvirkning af bilag IV-arter

2.3.1. Klagen

Flagermus

Klagerne anfører, at kommunen ikke har foretaget en tilstrækkelig undersøgelse og vurdering af planernes påvirkning af flagermus. Klagerne anfører desuden, at der i nærheden af mølleområdet er flere egnede levesteder for flagermus, men at der ikke er gjort forsøg på at finde ynglelokaliteter i ådalen.

Videre anfører klageren, at der ikke er foretaget manuelle registreringer, registreringer med passive detektorer eller foretaget netfangster for at sikre en præcis artsbestemmelse. Derudover anfører klagerne, at detektorerne ikke har været placeret i forskellige habitater, men at der kun er foretaget registreringer i nærheden af møllerne.

Derudover anfører klagerne, at miljørapporten ikke forholder sig til risikoen for, at flagermus vil blive dræbt af møllerne og at flagermus dermed i løbet af få år vil blive udryddet og forsvinde fra området.

Øvrige bilag IV-arter

Klagerne har anført, at planerne vil medføre en påvirkning af bilag IV-arterne birkemus, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø og grøn kølleuldsmed, og at denne påvirkning ikke er beskrevet tilstrækkeligt i miljørapporten. Klageren henviser herunder til, at arterne vil blive påvirket i forbindelse med den midlertidige grundvandssænkning, der skal foretages.

2.3.2. Generelt om bilag IV-arter

Der er i habitatdirektivet[19] fastsat regler om beskyttelse af bestemte dyre- og plantearter (bilag IV-arter).

For dyrearter nævnt i habitatdirektivets bilag IV, litra a, er der bl.a. forbud mod henholdsvis forsætlig drab og forstyrrelse, jf. artikel 12, stk. 1, litra a og b. Forbuddet mod forsætlig forstyrrelse gælder særligt i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer. Der er desuden forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af bilag IV-arters yngle- eller rasteområder, jf. artikel 12, stk. 1, litra d. Beskyttelsen er generel og vedrører ikke kun særligt udpegede områder. Beskyttelsen omfatter desuden både forsætlig og uforsætlig beskadigelse og ødelæggelse.

Alle arter af flagermus, birkemus, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø og grøn kølleuldsmed, er opført i habitatdirektivets bilag IV.

Habitatdirektivet er implementeret i dansk ret i flere regelsæt, bl.a. planhabitatbekendtgørelsen fra 2016.[20]

Det følger af bekendtgørelsens § 7, stk. 2, at et planforslag ikke kan vedtages, hvis gennemførelse af planen kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er opført i habitatdirektivets bilag IV, litra a. Vurderingen heraf skal fremgå af redegørelsen til planforslaget, jf. § 7, stk. 3 i bekendtgørelsen.

Bestemmelsen i § 7 kan dog fraviges i særlige tilfælde, såfremt betingelserne i bekendtgørelsens § 8 er opfyldt.

Der er ikke i planhabitatbekendtgørelsen krav om, at det forud for vedtagelse af planforslag skal sikres, at der ikke kan ske drab eller forstyrrelse af bilag IV-arter på en måde og i et omfang, der er i strid med habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a (forsætlig drab) eller artikel 12, stk. 1, litra b (forsætlig forstyrrelse). Disse dele af habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, er i dansk ret gennemført ved en række umiddelbare forbud, hvor Miljøstyrelsen har kompetence til at meddele dispensation under særlige betingelser.

Dette er dog ikke ensbetydende med, at der ved vedtagelse af planer for anlæg mv., hvor der klart kan forudses drab eller forstyrrelse af bilag IV-arter, helt kan ses bort fra en sådan påvirkning. Dette må bl.a. ses i lyset af EU-domstolens praksis, hvor domstolen i relation til visse andre aktiviteter bl.a. har udtalt, at det ikke er afgørende, om formålet med den omhandlede aktivitet er at dræbe eller forstyrre arterne.[21] Domstolen lægger

ligeledes vægt på, at sådanne aktiviteter planlægges og gennemføres på en sådan måde, at de ikke er i strid med de forbud, der fremgår af habitatdirektivets, stk. 1, litra a-c.[22] Det må dog bemærkes, at habitatdirektivets artikel 12 ikke på samme måde som habitatdirektivets artikel 6 foreskriver en egentlig forudgående vurdering i forbindelse med vedtagelse af planer eller meddelelse af tilladelser.

En miljøvurdering skal indeholde oplysninger om bl.a. den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder på spørgsmål som den biologiske mangfoldighed, fauna og flora, jf. miljøvurderingslovens § 7, stk. 2, jf. bilag 1, litra f, og en miljøvurdering skal således også indeholde oplysninger herom, hvis gennemførelse af planen kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

Planklagenævnet finder som følge af habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a og b, at det i forbindelse med en miljøvurdering af en plan efter omstændighederne også skal inddrages, om realiseringen af planen vil medføre forsætlige drab af bilag IV-arter eller forsættelig forstyrrelse af sådanne arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer. Dette gælder uanset, at det planlagte ikke ligger i eller ved yngle- eller rasteområder eller et habitatområde med disse arter på udpegningsgrundlaget.

Med "forsættelig" menes ifølge EU-domstolen, at den, som forårsager drabet eller forstyrrelsen, har villet dræbe eller forstyrre en enhed af den beskyttede dyreart, eller i det mindste har accepteret muligheden for et sådant drab eller forstyrrelse.[23] Selvom EU-domstolen har knyttet sidstnævnte forudsætning til anlæg og aktiviteter, der har en klar kobling til drab eller forstyrrelse, herunder rydning af skov, kan det ikke udelukkes, at der også i forhold til vindmøller og andre anlæg, kan anses for at være en accept af muligheden for drab eller forstyrrelse. Domstolen har i øvrigt understreget, at forbuddet i artikel 12, stk. 1, litra a-c, ikke kun gælder, hvis der foreligger en risiko for, at artens bevaringsstatus påvirkes negativt.[24] Det er dog uklart, hvor stor en påvirkning, der skal til for at udløse forbuddet i artikel 12, stk. 1, litra a. Domstolen har således udtalt, at den bredere anvendelsesområde for artikel 12, stk. 1, litra d, til ikke-forsætlige handlinger er udtryk for, at yngle- og rasteområder tillægges en højere grad af beskyttelse mod beskadigelse eller ødelæggelse.[25]

Planklagenævnet finder i lyset af ovenstående, at en miljørapport for vindmøller, som opføres på et sted, hvor der kan forekomme flagermus, skal indeholde oplysninger om, hvorvidt der forventes at kunne forekomme drab af flagermus, jf. habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a, og artsfredningsbekendtgørelsens § 10.[26]

Planklagenævnet bemærker i øvrigt, at hvis der er tale om, at planen medfører drab af flagermus på en måde og i et omfang, der er i strid med habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a, og artsfredningsbekendtgørelsens § 10, forudsætter realiseringen af planen en dispensation fra Miljøstyrelsen, jf. artsfredningsbekendtgørelsens § 12.

Særligt om flagermus og vindmøller

Det fremgår af forvaltningsplan for flagermus, at det har vist sig, at vindmøllers roterende blade kan forårsage tab af flagermus, hvilket formentlig skyldes, at vindmøllernes tårne og blade tiltrækker store mængder af insekter, således at der på visse årstider kan forekomme store ansamlinger af insekter på og omkring vindmøllerne og insekterne tiltrækker flagermus. Man har observeret, at flagermusarter, der normalt flyver i lav højde, som f.eks. damflager-mus og vandflagermus, kan finde på at ændre adfærd og flugthøjde og jage insekter hele vejen op ad møllerne. Det fremgår endvidere, at det har vist sig, at møllerne kun samler insekter omkring sig og på sig ved lave vindhastigheder. Det fremgår desuden, at den eneste sikre metode til at undgå drab af flagermus i flagermusrige områder er at etablere driftsstop på vindmøllerne ved lave vindhastigheder.[27]

Forvaltningsplanen for flagermus angiver således følgende i forhold til drifts-stop:[28]

Den eneste sikre metode til at undgå drab af flagermus i flagermusrige områder er at slukke for vindmøllerne ved lave vindhastigheder (under ca. 5-6 m/sek.). I de perioder hvor de store insektansamlinger forekommer (dvs. om natten i perioden ca. 15. juli til ca. 15. oktober). Det har nemlig vist sig at møllerne kun samler insekter omkring sig og på sig, ved lave vindhastigheder. Ved højere vindhastigheder blæser insekterne væk. I USA har man som resultat af en retssag pålagt vindmøllejerne at slukke for møllerne efter retningslinjer, der ligner ovenstående.

Særligt om beskadigelse af yngle- og rasteområder

Det fremgår af vejledningen til habitatbekendtgørelsen, at yngle- eller rasteområder kan bestå af flere lokaliteter, der tjener som levesteder for den samme bestand. En bredere økologisk forståelse af yngle- og rasteområder giver mulighed for en mere fleksibel tilgang i områder med især mere udbredte bilag IV-arter.

Forudsætningen er, at den økologiske funktionalitet af et yngle- eller rasteområde for bilag IV-arter opretholdes på mindst samme niveau som hidtil.

Nogle arter er organiseret i delbestande, som står i forbindelse med hinanden gennem udvandring og indvandring, og som benytter et netværk af levesteder over tid og rum (eksempelvis padder og flagermus). Netværket kan ses som et samlet yngle- eller rasteområde for samlingen af delbestande, som står i forbindelse med hinanden. De enkelte lokaliteter har hver især betydning for bestanden. Nogle vil ofte have mere betydning end andre. En skade på et levested et sted i netværket kan muligvis afværges ved at fremme kvaliteten eller udstrækningen af levestederne andetsteds i netværket.

Det kan eksempelvis efter en konkret vurdering accepteres at nedlægge et vandhul, hvis der inden for bestandens netværk etableres en eller flere nye vandhuller eller andre naturtyper, som samlet set sikrer, at den økologiske funktionalitet af den lokale bestands yngle- eller rasteområde opretholdes på samme niveau som før nedlæggelsen af vandhullet (afværgeforanstaltninger). Det kan i mange tilfælde også være muligt at forbedre kvaliteten af et nuværende yngle- eller rasteområde, f.eks. ved at rense et "dårligt" vandhul op, fjerne vegetation, der skygger for vandfladen, udlægge mere dødt ved, forbedre ledelinjer mm.[29]

Generelt bør man først søge at tilpasse en plan, så man i videst muligt omfang undgår at skade den økologiske funktionalitet, før man tyr til at afværge skader gennem afværgeforanstaltninger. Det kan f.eks. dreje sig om, at man justerer et vejtracés forløb så meget som overhovedet muligt under hensyntagen til andre interesser, før man indbygger afværgeforanstaltninger.[30]

Habitatdirektivet er også implementeret i dansk ret ved naturbeskyttelseslovens § 29 a, som blev vedtaget i 2009. Af forarbejderne til denne bestemmelse fremgår bl.a. følgende:

Et yngle- eller rasteområde forstås som en samling af lokaliteter, hvor en bestand af en art yngler eller raster, og ikke som hver enkelt lokalitet eller forekomst, medmindre der ikke er økologisk sammenhæng med andre lokaliteter eller forekomster. Ofte vil de enkelte lokaliteter i et sådant "netværk" af lokaliteter, der udgør et yngle- eller rasteområde, indbyrdes supplere hinanden i at opretholde bestanden. Betydningen af de enkelte lokaliteter i netværket kan afhænge af

bestandens tæthed og spredningsmuligheder. Ved at opretholde den samlede økologiske funktionalitet i et område for en bestand af en art, anses direktivkravet for opfyldt. Opretholdelse af den økologiske funktionalitet betyder, at det vil være muligt inden for rammerne af direktivet at nedlægge/beskadige en lokalitet, hvis dette modsvares af forbedringer et andet sted i samme økologiske netværk.

[...]

Formålet med forbuddet er at bidrage til at sikre arternes eller bestandenes bevaringsstatus i overensstemmelse med direktivets formål. Forbuddet kan således betragtes som overholdt, hvis yngle- eller rasteområder og bestande opretholdes på samme niveau som hidtil, og den økologiske funktionalitet af områderne opretholdes. Der er ikke en direkte forpligtelse til effektivt at forbedre bevaringsstatus.

I forhold til spørgsmålet om, hvorvidt der sker en beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder, er det imidlertid ikke afgørende, hvor mange enheder af den berørte art, der findes i det pågældende område. Det er heller ikke et krav, at der er risiko for, at den berørte arts bevaringsstatus forringes.[31]

Forbuddet i planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder retter sig navnlig mod planer, som kan medføre beskadigelse eller ødelæggelse af de konkrete lokaliteter, hvor bilag IV-arterne yngler eller raster.

I forhold til flagermus gælder det f.eks. fældning af træer eller nedrivning af bygninger, som benyttes af flagermusene som yngle- eller rastelokalitet. Desuden har ledelinjer en meget stor betydning for flere arter af flagermus, som bevæger sig gennem landskabet ved hjælp af ekkolokalisering. Ledelinjer anses ikke i sig selv for yngle- eller rasteområder. Ledelinjer, som findes i umiddelbar nærhed af en konkret yngle- eller rastelokalitet, benyttes imidlertid ofte af flagermus som "korridor" fra lokaliteten og ud til de fourageringsområder, som flagermusene benytter sig af.

Hvis der placeres en vindmølle ved eller i umiddelbar nærhed af en konkret yngle- eller rastelokalitet eller i forlængelse af en ledelinje i tilknytning til yngle- og rastelokalitet, kan den forhøjede risiko for kollision og barotraumer[32] reelt indebære, at lokaliteten ikke længere er egnet som yngle- og raste-lokalitet, hvilket kan medføre, at den økologiske funktionalitet for det pågældende yngle- og rasteområde for flagermus ikke kan opretholdes.

Krav til tilvejebringelsen af oplysninger om bilag IV-arter

Spørgsmålet om, i hvilket omfang der skal foretages en nærmere undersøgelse af, om et område er et naturligt udbredelsesområde for en beskyttet art efter habitatdirektivets bilag IV, er ikke reguleret. Spørgsmålet om, i hvilket omfang en myndighed generelt er forpligtet til at foretage konkrete undersøgelser af bilag IV-arters forekomst og omfanget af disse, er heller ikke reguleret.

En eventuel undersøgelsespligt og det potentielle omfang af denne, afhænger således af lovgivningen om bilag IV-arter og de ulovbestemte forvaltningsretlige principper, herunder officialprincippet (undersøgelsesprincippet), som kommunen skal påse overholdt. Kravene til forvaltningens sagsoplysning angår tilvejebringelsen af et fyldestgørende grundlag for afgørelsen. Kravene til oplysning af faktum kan ikke præciseres generelt og er i vid udstrækning af skønsmæssig karakter.

I sager om vurdering af bilag IV-arter kan der foretages en indledende vurdering (en slags "screening") af, om de konkrete aktiviteter, en plan giver mulighed for, vil kunne beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder. Dette kan ske ud fra en faglig viden om arternes overordnede fordeling, levevis og levesteder. I de situationer, hvor den indledende vurdering viser, at bilag IV-arter kan påvirkes, skal kommunen belyse sagen nærmere for at vurdere, om yngle- og rasteområder bliver beskadiget eller ødelagt eller forskellige livsstadier af bilag IV-planter bliver ødelagt.[33]

Det antages desuden, at jo mere udbredte arterne er, desto større er sandsynligheden for, at der skal tages højde for dem i forbindelse med bl.a. planer. Det drejer sig f.eks. om spidssnudet frø, stor vandsalamander, flere arter af flagermus og odder.[34]

Der kan ikke fastlægges entydige kriterier for omfanget og karakteren af de oplysninger, der er nødvendige. Det afhænger af den konkrete situation. Der kan bl.a. i tilfælde af ældre oplysninger være behov for at vurdere, om oplysningerne skal opdateres for at afgøre, om arten rent faktisk fortsat forekommer i de berørte områder. Der kan ikke fastsættes præcise kriterier for, hvornår oplysninger er for gamle, da arterne er meget forskellige, ligesom den naturlige udvikling (f.eks. tilgroning) af et område kan have betydning for, om en art er til stede.[35]

2.3.3. Kommunens undersøgelser og vurderinger

Generelt

Det fremgår af lokalplanens redegørelse (s. 10), at den nærmere redegørelse for de planlagte vindmøllers indvirkning på bilag IV-arter fremgår af miljøkonsekvensrapporten og miljøvurderingen, og at bl.a. flagermus af forskellig art, odder, birkemus, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø og grøn kølleuldsmed, med en vis sandsynlighed kan træffes i eller i nærheden af vindmølleområdet. Videre fremgår det, at det er vurderet, at projektet ikke i sig selv eller i sammenhæng med andre projekter vil få væsentlige negative konsekvenser for bilag IV-arter.

Særligt om flagermus

Det fremgår af miljørapporten (s. 42), at der i foråret, sommeren og efteråret 2020 er gennemført besigtigelser af området, samt at der i sommer og efterår 2020 er gennemført en undersøgelse af flagermus, for nærmere at kunne vurdere konsekvenserne af de planlagte møller.

Undersøgelsen af flagermus i området er behandlet i en særskilt rapport, som er vedlagt miljøkonsekvensrapporten som Appendiks VI.

Det fremgår af undersøgelsens sammenfatning (s. 4), at møllernes placering i det åbne land ikke vurderes at udgøre en potentiel fare for flagermusbestanden eller for den generelle økologiske funktionalitet i forhold til flagermusene i området.

Det fremgår videre af undersøgelsen (s. 5), at det vurderes, at der ikke findes potentielle yngle- eller rasteområder for flagermus helt lokalt omkring vindmøllerne, da der ikke er gamle og store træer med hulheder i området. Det er derimod sandsynligt, at der på og omkring gårdene i området findes yngle- eller rasteområder for flagermus. Afstanden fra møllerne til de nærmeste gårde er 500 m.

Det fremgår, at der blev gennemført undersøgelser i og omkring planområdet i to undersøgelsesrunder i henholdsvis slutningen af juni og september 2020. Undersøgelserne blev således gennemført på datoerne 23.-30. juni 2020 og 17.-22. september 2020, og de pågældende nætter var der gode vejrforhold for flagermusregistreringer, dvs. høj temperatur og lav vindhastighed.

I forlængelse heraf fremgår det, at undersøgelsestidspunkterne følger anbefalingerne i forvaltningsplan for flagermus, og at undersøgelsesrunderne dækker to sæsoner, henholdsvis sommerperioden, hvor flagermusene yngler, og efteråret, hvor de unge individer flyver ud fra ynglelokaliteterne og de voksne individer også er mindre stedfaste.

Ved hver runde blev der opsat otte fastmonterede flagermusdetektorer, der registrerede al flagermusaktivitet gennem 6-8 nætter, i tidsrummet fra en halv time før solnedgang til en halv time efter solopgang. Den 30. juni blev der endvidere gennem nogle timer foretaget manuel gennemlytning i oplandet inden for 2 km fra vindmølleområdet for at sikre en dækkende registrering. Der blev undersøgt for flagermus på de potentielt bedste lokaliteter ved læhegn, skovbryn, søer og ved gårde.

Af undersøgelsen fremgår det, hvilke flagermusarter der er registreret ved lytningerne, og hvor mange registreringer der har været af hver art. Ved lytningerne blev følgende 5 arter af flagermus registreret: vandflagermus, sydflagermus, brunflagermus, troldflagermus og pipistrelflagermus. I perioden 23.-30. juni var der i alt 2.372 registreringer af flagermus, mens der i perioden 17.-22. september var i alt 1.422 registreringer af flagermus. [36]

Det fremgår (s. 11), at den registrerede flagermusaktivitet i begge undersøgelsesrunder må betegnes som lavt, idet antallet af registreringer er under det niveau, som kan forventes på en gennemsnitlig lokalitet i Midtjylland.

Af undersøgelsens vurdering fremgår det, at vindmøllerne placeres på åbent landbrugsland med god afstand til egentlige skovarealer og arealer med åbne vandflader, og at der generelt er lav flagermusaktivitet i hele området. Videre fremgår det, at forekomsten i ynglesæsonen tyder på, at kun sydflagermus, troldflagermus og pipistrelflagermus, yngler i nærheden af planområdet. Alle disse arter er vidt udbredte og almindelige arter med store bestande, der næppe vil blive påvirket af enkeltstående kollisioner.

I forhold til vandflagermus fremgår det, at det lille antal registreringer ikke tyder på væsentlige yngleforekomster i nærheden af de planlagte møller. Arten regnes ikke som sårbar over for vindmøller, da den sjældent bevæger sig højt med risiko for kollision med møllerotorer. Brunflagermus optræder i lavt antal i området, og ud fra observationernes forekomst relativt sent på aftenen er det vurderet, at yngle- og rasteområder for brunflagermus ligger relativt langt fra mølleområdet. Niveauet af trækkende flagermus i efteråret tyder ikke på, at området udgør et væsentligt trækområde. I forbindelse med de planlagte vindmøller vurderes forekomsterne af trækkende flagermus derfor som uproblematisk.

Under afsnittet "Anbefalinger" (s. 14), fremgår det, at alle møller er placeret i åbent landbrugsland med lav flagermusaktivitet og langt fra egnede yngle- og rastelokaliteter for flagermus. Møllerne vil derfor kunne opføres og igangsættes uden særlige restriktioner eller afværgetiltag i forhold til flagermus.

Flagermusundersøgelsen er gengivet i miljørapporten (s. 43), og miljørapportens konklusioner er således enslydende med konklusionerne i flagermusundersøgelsen.

Af lokalplanens redegørelse (s. 10) fremgår det, at på trods af, at der ikke forventes påvirkning af flagermus, stiller kommunen krav om afværge af gener for flagermus ved hjælp af vindmøllestop på alle tre vindmøller. Det fremgår, at dette vilkår stilles på trods af, at miljøvurderingen påpeger, at møllerne kan etableres uden restriktioner for at imødekomme, at de konkrete observationer er lavet uden for de anbefalede observationsperioder, og for at imødekomme de klagenævnssaførelser, der er truffet i lignende sager, hvor der ikke var stillet krav om driftstop af hensyn til flagermus.

Kommunen har den 7. februar 2022 meddelt § 25-tilladelse til opstilling af vindmøllerne. Det fremgår af § 25-tilladelsens vilkår 18, at det skal sikres, at vindmøllerne ikke medfører negative påvirkninger på forekomst af flagermus på grund af kollisioner med møllevingerne. Derudover fremgår det, at et system skal sikre, at vindmøllerne stoppes om natten fra solnedgang til solopgang i perioden fra 15. juli til 15. oktober ved vindhastigheder under 5 m/s, som er de tidsrum, hvor store insektsamlinger forekommer ved vindmøller.

Øvrige bilag IV-arter

Det fremgår af miljørapporten (s. 13), at det er kommunens vurdering, at planlægningen ikke i sig selv eller i sammenhæng med andre projekter, vil få væsentlige negative konsekvenser for habitatdirektivets bilag IV-arter. Påvirkningen af bilag IV-arter vurderes samlet set at være ingen eller neutral.

Endvidere fremgår det (s. 43), at der i området omkring planområdet findes odder, birkemus, markfirben, stor vandsalamander, spidssnudet frø og grøn kølleuldsmed.

Særligt for så vidt angår odder fremgår det af miljørapportens tabel 6.5, at arten er registreret ved Harpes Bæk og sandsynligvis er almindelig langs Karstoft Å. Det fremgår i forlængelse heraf, at der ikke er nogle vandløb, der påvirkes af projektet.

For så vidt angår birkemus, stor vandsalamander, spidssnudet frø, løgfrø og grøn kølleuldsmed, fremgår det af tabel 6.5, at ingen egnede habitater eller biotoper bliver påvirket af projektet. Om markfirben fremgår det af tabellen, at der er flere egnede biotoper i området, men at disse ikke påvirkes af projektet.

Særligt om padden fremgår det af miljørapporten (s. 45), at der inde i planområdet er et beskyttet vandhul, men at det ikke forventes, at planlægningen vil påvirke vandhullets værdi for f.eks. padden, da møllerne alle er placeret mindst 100 meter fra vandhullet. Hertil kommer, at en eventuel nødvendig kortvarig grundvandssænkning i forbindelse med støbning af fundamenter vil blive gennemført i vinterperioden, hvor en mindre påvirkning af vandstanden i vandhullet ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet.

I miljøkonsekvensrapporten (s. 54) er der desuden foretaget en vurdering af de enkelte arter i forhold til, om arternes levesteder forventes at blive påvirket af projektet.

2.3.4. Planklagenævnets vurdering

Flagermus

Planklagenævnet finder, at den foretagne vurdering af påvirkningen af flagermus, herunder med de angivne sikkerhedsforanstaltninger ved driftsstop på alle 3 vindmøller, er tilstrækkelig til at sandsynliggøre, at den økologiske funktionalitet for flagermus i området opretholdes, og at der i øvrigt ikke sker drab på flagermus på en måde eller i et omfang, der vil være i strid med habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a. Nævnet finder herefter ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens faglige vurdering af påvirkningen af flagermus.

Nævnet lægger ved vurderingen vægt på, at kommunens vurdering er baseret på en konkret flagermusundersøgelse udført i og omkring planområdet og undersøgelsesgrundlaget er dermed ikke kun baseret på generelle oplysninger. Undersøgelsen er desuden delvist udført inden for de perioder, som fremgår af forvaltningsplan for flagermus. Der er således foretaget lytninger i 7 nætter i yngleperioden og 5 nætter i september med stationære detektorer, ligesom der er foretaget lytninger inden for 2 km fra planområdet med håndholdt detektor. Af undersøgelsen fremgår der konkrete oplysninger om placering af de otte fastmonterede detektorer, samt oplysninger om antal registreringer fordelt på de enkelte flagermusarter.

Nævnet lægger derudover vægt på, at der ved undersøgelsen ikke blev registreret en høj aktivitet af flagermus i området, og at det således ikke er sandsynligt, at der er yngle- eller rasteområder for flagermus i nærheden af planområdet.

Planklagenævnet finder desuden, at driftsstop, som fastsættes efter retningslinjerne i forvaltningsplan for flagermus, er egnede til i relation til habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a og d, og planhabitatbekendtgørelsens § 7, stk. 2, at afværge drab af flagermus samt beskædigelse og ødelæggelse af yngle- og rasteområder. Nævnet bemærker i den forbindelse, at der ikke i habitatdirektivets artikel 12, stk. 1, litra a og d, stilles et krav om, at enhver risiko for tab af individer skal elimineres.

I den konkrete sag fremgår det af den meddelte § 25-tilladelse til projektet, at der fastsættes driftstop på alle 3 vindmøller om natten fra solnedgang til solopgang i perioden fra 15. juli til 15. oktober ved vindhastigheder under 5 m/s. Dette ligger inden for det interval, som fremgår af forvaltningsplan for flagermus.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

Øvrige bilag IV-arter

Planklagenævnet finder tillige, at kommunen i forhold til de øvrige bilag IV-arter har haft et tilstrækkeligt grundlag for at vurdere, at planerne ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet af yngle- og rasteområder. Nævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens faglige vurdering af påvirkningen af øvrige bilag IV-arter.

Nævnet lægger vægt på, at kommunen i miljørapporten bl.a. på baggrund af besigtigelser i området og eksisterende data, har foretaget en vurdering af, hvorvidt der er egnede biotoper for de forskellige arter i og omkring planområdet, ligesom kommunen har foretaget en vurdering af, hvorvidt disse biotoper vil blive påvirket af projektet.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.4. Påvirkning af fugle

2.4.1. Klagen

Klagerne anfører, at kommunen i miljørapporten ikke har beskrevet den sandsynlige påvirkning af overvintrende og trækkende fugle i ådalen, samt at kommunen burde have foretaget undersøgelser af fugle i området. Klagerne anfører desuden, at overvintrende vildgæs og vildænder ikke er beskrevet tilstrækkeligt i miljørapporten.

Særligt i forhold til traner anfører klagerne, at planerne for opstilling af vindmøller vil medføre, at tranen vil forsvinde fra området. Det er klagerens opfattelse, at undersøgelsen af traner ikke er tilstrækkelig, særligt i forhold til vurderingen af kollisionsrisikoen.

For så vidt angår sangsvaner anfører klagerne, at det ikke kan undgås, at mange sangsvaner vil blive dræbt hvert år og at antallet af sangsvaner vil blive kraftigt reduceret.

Klagerne anfører derudover, at kommunen i miljørapporten burde have vurderet planernes påvirkning af tinksmæd, svaaleklire, vagtel, musvåge, blå kærhøg, rød glente, duehøg, spurvehøg, tårnfalk, rørhøg, sort glente, dværgfalk, fjeldvåge, hvepsevåge, havørn, grågå, bramgå, krikand, gråand, gravand, spidsand, troland, vibe og fiskehejre.

Det er sammenfattende klagerens opfattelse, at det efter fuglebeskyttelsesdirektivet vil være ulovligt at vedtage en plan til opstilling af vindmøller i planområdet.

2.4.2. Generelt om beskyttelsen af fugle

Fuglebeskyttelsesdirektivet[37] er i dansk ret primært implementeret dels i form af en områdebeskyttelse (de udpegede fuglebeskyttelsesområder, som indgår i en række af Natura 2000-områderne) og dels i form af en artsbeskyttelse (artsfredningsbekendtgørelsen[38] samt jagtloven[39]).

Desuden fremgår det af direktivets artikel 4, stk. 4, 2. pkt., at for bilag I-arter og trækfugle skal medlemsstaterne bestræbe sig på at undgå forurening eller forringelse af disses levesteder også uden for de beskyttede områder. Med "levesteder" menes både områder, hvor fuglene yngler, og områder, som fuglene regelmæssigt gæster for at fælde fjer, raste eller overvinde. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med direktivets artikel 2, jf. artikel 1, ifølge hvilken medlemsstaterne træffer alle nødvendige foranstaltninger til at opretholde eller tilpasse bestanden af alle vilde fuglearter på et niveau, som især imødekommer økologiske, videnskabelige og kulturelle krav, og samtidig tilgodeser økonomiske og rekreative hensyn.

Ifølge direktivets artikel 5 gælder der herudover et forbud mod forsætligt at dræbe (litra a) eller forsætligt at forstyrre fugle navnlig i yngleperioden, i det omfang, en sådan forstyrrelse har væsentlig betydning for formålet med direktivet (litra d). Beskyttelsen efter denne bestemmelse er ikke begrænset til fugle, som er opregnet på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I, som er true på et givet niveau, eller som har en langsigtet faldende tendens i bestanden.[40]

Forbuddet mod forsætlige drab er gennemført i artsfredningsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, og det er Miljøstyrelsen, der kan meddele dispensation fra forbuddet, jf. artsfredningsbekendtgørelsens § 9. Forbuddet mod forsætlig forstyrrelse af fugle er gennemført i jagt- og vildtforvaltningslovens § 7, stk. 2, og det er ligeledes Miljøstyrelsen, der kan meddele dispensation fra dette forbud, jf. lovens § 46, stk. 2.

Der skal i en miljørapport gives oplysninger om ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen eller programmet, herunder navnlig problemer på områder af særlig betydning for miljøet som f.eks. de områder, der er udpeget efter habitatdirektivet, jf. bilag 4, litra d, jf. § 12, stk. 1. Desuden skal miljørapporten indeholde oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet i forhold til fauna, jf. bilag 4, litra f, jf. § 12, stk. 1.

Planklagenævnet finder som følge af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 4, stk. 4, 2. pkt., at det i forbindelse med en miljøvurdering af en plan efter omstændighederne skal inddrages, om realiseringen af planen vil medføre sådanne forringelser af levestederne for en given bilag I-fugleart eller trækfugleart, at det kan påvirke arten på bestandsniveau. Dette uanset, at det planlagte ikke ligger i eller i nærheden af et fuglebeskyttelsesområde. Endvidere bør det som følge af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 inddrages, om realiseringen af planen kan medføre forsætlige drab af fugle eller forsætlig forstyrrelse navnlig i yngleperioden, i det omfang, en sådan forstyrrelse har væsentlig betydning for formålet med direktivet.

Planklagenævnet bemærker, at der ikke i planhabitatbekendtgørelsen eller andre danske regler er et forbud mod vedtagelse af planer, som kan have en sådan påvirkning. Såfremt en plan kan medføre forsætlige drab på fugle eller forstyrrelse, forudsætter realiseringen af planen en dispensation fra Miljøstyrelsen, jf. artsfredningsbekendtgørelsens § 9, henholdsvis jagt- og vildtforvaltningslovens § 46, stk. 2.

2.4.3. Kommunes undersøgelser og vurderinger

Generelt om fugle

Det fremgår af miljørapporten (s. 43), at der ikke er gennemført systematiske optællinger af hverken yngle- eller trækfugle på lokaliteten, men at fugle er iagttaget under fem besigtigelser af området og nærområdet i april, juni, juli, august og september. Yderligere oplysninger om naturforhold i og omkring planområdet er indsamlet som en kombination af besigtigelser og indsamling af data fra eksisterende kilder. Det fremgår supplerende af miljøkonsekvensrapporten (s. 49), at ud over informationerne indsamlet i forbindelse med feltarbejdet, er rapporteringerne i DOF-basen gennemgået med henblik på eventuelle særligt truede arter eller følsomme ynglefugle i området.

Videre fremgår det, at der i forbindelse med besigtigelsen af området i 2020 blev observeret en række sandsynlige ynglefugle omkring planområdet. Der var tale om følgende ynglefugle: gråand, trane, ringdue, stor flagspætte, sanglærke, skovpiber, engpiber, hvid vipstjert, jernspurv, rødhals, sangdrossel, misteldrossel, solsort, løvsanger, gransanger, gærdesmutte, grå fluesnapper, musvit, halemejse, husskade, gråkrage, stær, bogfinke, gulspurv og rørsurv. Herudover blev følgende arter observeret i yngleperioden: grågås, sølvhejre, fiskehejre, rød glente, rørhøg, musvåge, hvepsevåge, spurvehøge, tårnfalk, vibe, hættemåge, sølvmåge, landsvale, ravn, råge, stenpikker og dompap. Det fremgår, at der i trækperioden også blev observeret svaleklire, hjejle og stor tornskade.

Miljøkonsekvensrapportens tabel 6.2 indeholder en oplistning af de observerede ynglefugle under feltarbejdet i området. Det fremgår af miljørapporten, at observationerne er foretaget i vindmølleområdet og i en 500 m bufferzone omkring mølleområdet.

Herudover fremgår det af miljørapporten (s. 45), at problemerne med fugle i forhold til vindmøller for det første er risikoen for kollision, og for det andet mulig fortrængning og forstyrrelseseffekt, eventuelt kombineret med tab af fourageringsområder.

Desuden fremgår det, at det på baggrund af generelle erfaringer vedrørende risikoen for kollision må forventes, at etablering af vindmøller i planområdet ikke vil medføre en væsentlig forøget risiko for fugle. Der er således ikke tale om et område med væsentlige fugletræk eller usædvanligt mange ynglefugle. Videre fremgår det, at vindmølleområdet, som i fuglemæssig sammenhæng er defineret som selve vindmøllerne, plus allernærmeste omegn og det vingebestrøgne areal, udelukkende udgøres af dyrkede marker og ikke er et væsentligt ynglefugleområde. Det vurderes derfor, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af ynglefugle i området.

Samlet set er det kommunens vurdering, at planlægningen vil medføre ingen eller en neutral påvirkning af fugle.

Særligt om svaner og gæs

Der er i forbindelse med miljøvurderingen udarbejdet en særskilt rapport om sangsvaner ved Blåhøj, med kommentarer om øvrige svaner samt gæs, som er vedlagt som Appendiks VII til miljøkonsekvensrapporten.

Det fremgår af undersøgelsen, at der i området omkring Karstoft Å øst for Blåhøj regelmæssigt overvintrer mindre flokke af sangsvaner, og at det ud fra data fra DOF-basen vurderes, at den samlede vinterbestand i området udgør 50-300 fugle. Det vurderes dog, at området ikke udgør et væsentligt overnatningsområde for sangsvane.

Herudover fremgår det, at sangsvane foretrækker at opholde sig på marker med godt udsyn til alle sider, og at svanerne generelt helst have mindst 100 meter til nærmeste levende hegn, veje eller skove og lidt større afstand til huse eller andre strukturer med regelmæssig menneskelig færdsel.

Videre fremgår det, at markerne omkring de planlagte vindmøller ifølge DOF-basen kun sjældent er besøgt af sangsvaner. Dette skyldes sandsynligvis, at markerne er relativt små og med ret dårligt udsyn på grund af levende hegn. Det primære område med rastende sangsvaner ligger vest og nord for planområdet, primært i de mere åbne områder langs Karstoft Å. Flyveruterne mellem de primære overnatningspladser og de primære fødesøgningsmarker omkring Karstoft Å, vurderes desuden ikke at krydse mølleområdet.

Ud fra omfanget og antallet af fugle vurderes der samlet set ikke at være en væsentlig risiko for kollisioner. Bestanden af sangsvane er stor og stigende, og sjældne tab af enkelte individer vurderes ikke at kunne påvirke hverken den lokale eller den nationale bestand.

For så vidt angår øvrige svaner og gæs, fremgår det af rapporten, at disse ifølge DOF-basen kun i mindre antal forekommer i området. De arter der er observeret i perioden 2010-2020 er bramgås, canadagås, grågås, blisgås, knopsvane og pibesvane. På baggrund af det lave antal registreringer vurderes det, at der ikke er risiko for en påvirkning af lokale eller nationale bestande af øvrige arter af gæs og svaner.

Særligt om traner

Det fremgår af miljørapporten (s. 43), at det mosaikprægede landskab med dyrkede afgrøder, græsningsarealer og større og mindre næringsfattige hedemoser omkring Blåhøj, er et ideelt levested for ynglende traner. Tranerne har således gode muligheder for at yngle i moserne, hvor de kan anbringe deres reder i sikkerhed for f.eks. ræve, og de kan fouragere på de omkringliggende marker og græsningsarealer.

Det fremgår i forlængelse heraf, at der for at belyse og vurdere forholdene for ynglende traner i området er gennemført en særlig undersøgelse af forholdene i foråret, sommeren og efteråret 2020, og at det på baggrund af observationer i DOF-basen og undersøgelsen fra 2020, som fremgår af Appendiks V til miljøkonsekvensrapporten, vurderes, at 3-4 tranepar de seneste år har ynglet i området ved Blåhøj, og at disse også jævnligt frekventerer mølleområdet ved Blåhøj ved enten at overflyve det, eller fouragere i det.

Det konkluderes i miljørapporten (s. 45), at det også med møllernes tilstedeværelse vil være muligt for traner at finde egnede redeplaceringsmuligheder i lokalområdets hedemoser. Barriereeffekten for lokalt ynglende fugle som følge af møllernes tilstedeværelse samt risikoen for, at traner på træk kolliderer med møllerne, vurderes som værende ubetydelig.

Det fremgår af notatet fra feltundersøgelsen af traner, at formålet med undersøgelsen var at vurdere, hvor mange traner, der yngler i området ved Blåhøj, i hvor høj grad de frekventerer det foreslåede mølleområde, samt at risikovurdere mølleprojektets mulige betydning for de lokalt ynglende traner. Videre fremgår det, at feltundersøgelserne tog afsæt i DOF's vejledning for overvågning af traner.

Der blev to dage i april 2020 foretaget en besigtigelse af hele området ved Blåhøj, på de fleste af de omkringliggende marker inden for en afstand af ca. 3 km fra planområdet. Undersøgelsen blev gennemført i slutningen af april, da enlige voksne fugle ved potentielt egnede ynglelokaliteter på dette tidspunkt, kan indikere ynglepar. Endvidere blev der i starten af juli 2020 over to dage foretaget en undersøgelse, hvor marker og enge med kort vegetation i eller nær yngleområderne blev undersøgt for at vurdere, hvilke marker der anvendes af de lokale ynglepar og deres store eller halvstore unger til rast eller fouragering. I august 2020 blev der desuden gennemført endnu en besigtigelse af området på det tidspunkt, hvor ungerne er flyvefærdige. Endelig blev der i september 2020 foretaget en undersøgelse for at vurdere, i hvilket omfang de lokale ynglepar benytter markerne til rast og fouragering før efterårstrækket.

Undersøgelsens resultater er gengivet i tabel 4, og det fremgår i forlængelse heraf, at der ved feltarbejdet ikke blev observeret enlige fugle, hvilket bekræfter, at observationerne udgøres af lokale ynglefugle, heraf tilsyneladende kun ét par med succes i 2020. Det kunne konstateres, at fuglene virkede meget mobile og fløj en del rundt mellem lokaliteterne, hvor de opholdt sig i kortere eller længere tid. Videre fremgår det, at de flyvende fugle kommer fra de omkringliggende hedemoser, passerer regelmæssigt gennem mølleområdet, og to fugle sås fouragere på marken lige nord for Hallundbæk Mose.

Det konkluderes i undersøgelsen, at Hallundbæk Mose er nærmeste yngleområde med 150 m fra lokalitetens afgrænsning til nærmeste mølle.

Om den mulige påvirkning af tranerne fremgår det af notatet, at afhængigt af tidspunktet for arbejdet, kan mindre lokale forstyrrelser af ynglende traner forekomme i forbindelse med opsætning af de tre møller. Disse forstyrrelser vurderes dog at være så kortvarige og lokale, at de vil være uden betydning for de lokale ynglefugle. Risikoen er derfor begrænset til at omfatte driftsperioden.

I forhold til risikoen for fortrængning, henvises der i undersøgelsen til en række studier af traners reaktion på vindmøller. Af studierne fremgår det, at traner kan yngle ganske tæt på vindmøller, men at der også findes eksempler på, at fugle undgår områder med mange møller, og at den konkrete påvirkning afhænger af de lokale forhold, herunder bevoksning mv. Desuden fremgår det, at en afstand over 400 m fra vindmøllerne til tranerne, ikke synes at føre til nogen påvirkning af ynglende fugle.

De møller der vil være tættest på et kendt yngleområde, er de to møller, der forventes placeret på marken nord for Hallundbæk Mose, med en afstand til de nærmeste åbne vandflader på ca. 200 m, og med denne afstand er det vurderingen, at tranerne fortsat vil kunne yngle i Hallundbæk Mose trods møllernes tilstedeværelse. Det er derudover sandsynligt, at tranerne ikke kan se møllerne, på grund af den tætte bevoksning i mosen og det levende hegn mellem markerne og mosen.

I forhold til barriereeffekt fremgår det af undersøgelsen, at en eventuel forøget barriereeffekt som følge af møllernes tilstedeværelse er uden betydning for de lokalt ynglende traner.

Om kollisionsrisiko fremgår det, at en række undersøgelser tyder på, at risikoen for at fugle kolliderer med vindmøller er lille. Samtlige registreringer af traner, der passerede gennem mølleområdet ved Blåhøj, omfattede fugle, der fløj i rotorhøjde. Da de lokale ynglefugle desuden synes at være meget mobile, vil der være en potentiel risiko for at kolliderer med vindmøllerne. De foretagne kollisionsberegninger viser dog, at den faktiske risiko for, at traner kolliderer med vindmøllerne er særdeles lav. Det fremgår, at da traner synes at have en udpræget evne til at manøvrere uden om vindmøller og da Blåhøj ikke ligger i en trækkorridor, vurderes risikoen for, at traner under deres træk kolliderer med vindmøllerne at være yderst lille.

2.4.4. Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet bemærker indledningsvist, at planområdet ikke er udpeget som Natura 2000-område, i form af et fuglebeskyttelsesområde, ligesom der ikke er fuglebeskyttelsesområder i umiddelbar nærhed af området. De nærmeste fuglebeskyttelsesområder ligger således henholdsvis 15 og 20 km fra planområdet.

Nævnet har dog fundet anledning til at vurdere påvirkningen af de af klagerne nævnte fugle i forhold til den generelle beskyttelse, som følger af fuglebeskyttelsesdirektivets regler.

Følgende af de af klagerne nævnte fugle fremgår af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I: traner, tinksmed, blå kærhøg, rød glente, rørhøg, sort glente, dværgfalk, hvepsevåge, havørn, sangsvane, grågå, bramgå, krikand, gravand, spidsand og troldand.

De øvrige arter, som klagerne har nævnt, fremgår ikke af fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I, men er dog fortsat omfattet af den beskyttelse, som følger af fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5.

Planklagenævnet finder, at kommunen i miljørapporten har tilvejebragt tilstrækkelige oplysninger om påvirkningen af fugle i området. Nævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens faglige vurdering af, at planerne ikke vil være en væsentlig påvirkning af fugle, herunder traner, i området.

Nævnet lægger vægt på, at kommunen i sin vurdering har inddraget tilgængelig relevant viden om forekomsten af fugle og disses færden i og omkring planområdet fra DOF-basen, ligesom der er blevet foretaget en række besigtigelser af området. Hertil kommer, at kommunen har foretaget en vurdering af kollisionsrisikoen, ligesom der er foretaget en vurdering af risikoen for fortrængning og barriereeffekt.

Særligt i forhold til traner, lægger nævnet vægt på, at kommunens vurdering er baseret på konkrete feltundersøgelser foretaget over flere dage i forskellige perioder i 2020, ligesom der er inddraget relevante videnskabelige studier i vurderingen. Nævnet bemærker ligeledes, at der er udarbejdet en selvstændig vurdering af sangsvaner, med kommentarer om andre svanearter samt gæs.

Planklagenævnet finder på den baggrund, at miljøvurderingslovens minimumskrav til en miljøvurdering, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. lovens § 12, stk. 1, er opfyldt, og nævnet kan således ikke give medhold i klagepunkterne vedrørende fugle.

Nævnet bemærker desuden, at det er Miljøstyrelsen, som efter jagt- og vildtforvaltningslovens § 46, stk. 2, har kompetence til at vurdere, om en realisering af planerne kræver en dispensation fra forbuddet mod forsætligt forstyrrelse af fugle, og om betingelserne herfor er opfyldt.

Nævnet bemærker i øvrigt, at der ikke efter planloven er noget til hinder for, at en kommune vedtager en lokalplan, selvom den endelige realisering af planen afhænger af en tilladelse eller en dispensation fra anden lovgivning som f.eks. artsfredningsbekendtgørelsen.

2.5. Kommunens miljøvurdering

2.5.1. Miljøvurderingsloven generelt

Når en myndighed i medfør af lovgivningen tilvejebringer planer og programmer inden for fysisk planlægning og arealanvendelse, som fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter omfattet af miljøvurderingslovens bilag 1 og 2, skal der efter lovens § 8, stk. 1, nr. 1, udarbejdes en miljøvurdering. Hvis planen fastlægger anvendelsen af mindre områder på lokalt plan eller alene angiver mindre ændringer i sådanne planer, skal der kun gennemføres en miljøvurdering, hvis gennemførelsen af planen må antages at få væsentlig indvirkning på miljøet, jf. § 8, stk. 2, nr. 1. Efter miljøvurderingslovens § 8, stk. 1, nr. 3, skal der endvidere udarbejdes en miljøvurdering af andre planer, som i øvrigt fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, når myndigheden vurderer, at planen kan få væsentlig indvirkning på miljøet. Derudover skal der gennemføres en miljøvurdering, hvis planen medfører krav om en vurdering af virkningen på et internationalt naturbeskyttelsesområde under hensynstagen til områdets bevaringsmålsætning, jf. lovens § 8, stk. 1, nr. 2.

Myndigheden skal snarest muligt gennemføre en miljøvurdering, hvor dette er påkrævet efter § 8, stk. 1, hvilket følger af lovens § 9. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at integreringen af miljøhensyn foretages i forbindelse med udarbejdelsen af planen, og dermed på et tidligt tidspunkt i processen, således at der kan tages hensyn til den miljømæssige indvirkning på et tidspunkt, hvor det fortsat er muligt at inddrage de miljømæssige aspekter i planens udformning.

Ved den endelige vedtagelse af en plan skal kommunen bl.a. inddrage miljørapporten, jf. miljøvurderingslovens § 13, stk. 1.

2.5.2. Indhold af miljørapporten

Formålet med miljøvurderingsloven er at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og bidrage til integrationen af miljøhensyn under udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer, jf. lovens § 1.

En miljørapport skal på baggrund af de oplysninger, der er nævnt i bilag 4, vurdere den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse og rimelige alternativer under hensyn til planens mål og geografiske anvendelsesområde, jf. § 12, stk. 1. En miljørapport skal som udgangspunkt fokusere på den del af planens gennemførelse af planen, der forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Alle aspekter af gennemførelsen af planen skal dog undersøges, da de tilsammen kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

En miljørapport skal indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyn til aktuel viden og gængse vurderingsmetoder samt til, hvor detaljeret planen er, hvad den indeholder, og på hvilket trin i et beslutningsforløb planen befinder sig, og hvorvidt bestemte forhold vurderes bedst på et andet trin i det pågældende forløb, jf. lovens § 12, stk. 2.

2.5.3. Landskabelig påvirkning

Generelt om landskabelig påvirkning

I en miljørapport skal der indgå oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder på landskab, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12.

Dette indebærer efter Planklagenævnets opfattelse, at der efter omstændighederne skal indgå oplysninger om påvirkningen af landskab i en miljørapport. Dette kan navnlig være relevant, hvis planen omfatter et område, der i kommuneplanen er udpeget med særlige landskabelige værdier.

Miljøvurderingsloven stiller ikke krav om, at der ikke må være en visuel påvirkning, eller hvor stor en eventuel påvirkning må være.

Miljøvurderingsloven fastsætter heller ikke et krav om visualisering, og der er således heller ikke særlige krav til indholdet eller omfanget af visualiseringer.

Selvom der ikke er et lovkrav om visualisering, såfremt den foretages, være korrekt. Visualiseringerne i en miljørapport skal således gøre det muligt for deltagerne i planproceduren at danne sig en mening om projektets påvirkning af omgivelserne. Er der eventuelle usikkerheder og unøjagtigheder i visualiseringen, bør dette oplyses i forbindelse med visualiseringen.

Klage over visualiseringer

Klagerne anfører, at de udarbejdede visualiseringer ikke giver det rigtige billede af møllernes påvirkning af naboerne og møllernes påvirkning af naturen i ådalen, samt at visualiseringsfotoene er taget fra steder, der ikke tegner et retvisende billede af de faktiske forhold.

Videre anfører klagerne, at de supplerende visualiseringer der er udarbejdet, heller ikke er tilstrækkelige. Flere af fotoene er således taget bag ved løvhegn eller bag bygninger, og klagerne anfører, at der burde være taget flere fotos fra selve den beboelse eller det naturområde, som fotoet skal visualisere. Klagerne har i forlængelse heraf oplistet en række punkter hvorfra visualiseringerne burde have været udarbejdet.

Klagerne har desuden fået udarbejdet 6 visualiseringer, som de mener giver et mere retvisende billede af møllernes påvirkning af landskabet.

Planklagenævnets vurdering af visualiseringerne

Planklagenævnet finder, at visualiseringerne samlet set giver et tilstrækkeligt dækkende indtryk af konsekvenserne af det planlagte. De oprindelige og de supplerende visualiseringer udgør dermed et tilstrækkeligt beslutningsgrundlag for kommunen og offentligheden i forhold til en vurdering af den visuelle påvirkning. Nævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens valg af fotostandpunkter til visualiseringerne.

Nævnet lægger vægt på, at visualiseringer er beskrevet i miljørapporten, hvoraf det fremgår (s. 33 f.), at visualiseringerne er valgt, så de bedst muligt viser forholdene fra det omkringliggende landskab samt påvirkning af landskabselementer. Det fremgår desuden af miljørapporten, at kommunen alene har medtaget udvalgte visualiseringer i miljørapporten, og der er herudover henvist til miljøkonsekvensrapportens Appendiks II, der indeholder visualiseringer fra 27 fotostandpunkter, heraf 21 fotopunkter i nærzonen og 6 fotopunkter i mellemzonen.

Endvidere lægger nævnet vægt på, at det fremgår af miljøkonsekvensrapportens Appendiks II, at fotopunkterne er fra steder hvor mange mennesker normalt har deres daglige færden samt fra områderne omkring de nærmeste naboer. Der er derudover også valgt punkter med særlig landskabelig og rekreativ værdi. Fotopunkterne er desuden valgt med henblik på at vise, hvordan de planlagte vindmøller visuelt vil påvirke markante og væsentlige landskabselementer, som eksempelvis kirker samt samspillet med eksisterende vindmøller.

Nævnet lægger desuden vægt på, at det fremgår af kommunens høringssvar, at det er kommunens vurdering, at visualiseringerne og vurderingerne i miljørapporten giver et dækkende billede af de reelle påvirkninger, og at de valgte fotopunkter er repræsentative for området som helhed. Kommunen har ligeledes oplyst, at der på opfordring fra Vejle Kommune er udarbejdet supplerende visualiseringer fra Rævling Mose, og at det ligeledes her er vurderingen, at vindmøllerne ikke vil være dominerende for oplevelsen af mosen, om end møllerne vil være synlige fra mosen. Kommunen har desuden bemærket, at visualiseringer altid vil være baseret på de eksisterende landskabelige forhold, og fra offentligt tilgængelig vej.

Nævnet bemærker i forlængelse heraf, at formålet med visualiseringer er at give beslutningstagerne en mulighed for at danne sig en mening om det planlagtes påvirkning af omgivelserne. Der er ikke efter miljøvurderingsloven krav om visualiseringer, og der kan således heller ikke stilles krav om, at der udarbejdes visualiseringer fra enkeltstående individuelle adresser eller fra bestemte områder, ligesom der ikke er krav om, at kommunen skal udarbejde visualiseringer fra alle punkter, hvorfra vindmøllerne kan være synlige.

Planklagenævnet kan på den baggrund ikke give medhold i klagepunktet vedrørende de udarbejdede visualiseringer.

Klage over den landskabelige påvirkning

Klagerne anfører, at vindmøllerne vil være dominerende i det omkringliggende landskab og vil medføre en væsentlig negativ påvirkning af landskabet, herunder på de nærliggende § 3-beskyttede områder, samt at kommunen burde have benyttet landskabskaraktermetoden.

Klagerne anfører desuden, at området er karakteriseret ved at være et fladt landskab med særlige naturområder som Hallundbæk Mose, Rævlinge Mose og Karstoft Ådal, og at kommunen ikke i tilstrækkeligt omfang har vurderet påvirkningen på den omkringliggende natur. Herudover anfører klagerne, at møllerne vil medføre en dårligere naturoplevelse for folk der færdes i den omkringliggende natur, og at kommunen ikke har vurderet tilstrækkeligt på dette.

Videre anfører klagerne, at kommunen ikke har foretaget en vurdering af påvirkningen af de større uforstyrrede landskaber i nabokommunerne.

Planklagenævnets vurdering af den landskabelige påvirkning

Planklagenævnet finder, at kommunen i miljørapporten har foretaget en tilstrækkelig vurdering af den landskabelige påvirkning ved opstilling af tre vindmøller. Nævnet bemærker i forlængelse heraf, at miljøvurderingsloven ikke stiller krav om, at der ikke må være en visuel påvirkning, eller hvor stor en eventuel påvirkning må være.

Nævnet lægger ved vurderingen vægt på, at kommunen i miljørapporten (s. 35-39) har foretaget en vurdering af planernes påvirkning på bevaringsværdige landskaber, større uforstyrrede landskaber og værdifulde kulturmiljøer i nærheden, herunder kirker. Vurderingen af påvirkningen er baseret på de udførte visualiseringer.

Det fremgår af miljørapportens tabel 1.1, at vindmøllernes synlighed fra de bevaringsværdige landskaber vil være varierende, og at synligheden vil være størst fra nærzonen, ved overgangene til bakkeøerne, hvor der er udsigt over landskabet, samt fra Rævling Mose. Påvirkningen af bevaringsværdige landskaber vurderes af kommunen at være moderat til negativ i nærzonen. Om påvirkningen af mellem- og fjernzonen fremgår det af miljørapporten, at der kun vil være en minimal visuel påvirkning.

For så vidt angår større uforstyrrede landskaber fremgår det, at påvirkningen i nærzonen vurderes at være moderat negativ, da vindmøllerne ofte vil være helt eller delvist synlige fra Hallundbæk Mose og Rævling Mose, men også kan være skjult bag bevoksning. Vindmøllerne står uden for udpegning af større uforstyrrede landskaber, men kan forandre oplevelsen af landskabet inde fra de udpegede områder. Det fremgår ligeledes, at vindmøllernes udstrækning i landskabet er forholdsvis lille og at det fortsat vil være muligt at opleve det uforstyrrede landskab uden at opleve vindmøller. Om påvirkningen i mellem- og nærzonen fremgår det, at møllerne er meget lidt synlige fra det uforstyrrede landskab, samt at der kun vil være en minimal visuel påvirkning på området i Herning Kommune.

Om den visuelle påvirkning af værdifulde kulturmiljøer i nærzonen fremgår det af miljørapporten, at det værdifulde kulturmiljø Rævling Mose ligger i vindmølleområdet nærzone og at det vurderes, at området vil blive udsat for en mindre negativ påvirkning, da vindmøllerne vil være synlige fra området, men at møllerne ikke påvirker de kulturhistoriske spor i området. Fra Skærlund Kirke vil møllerne være delvist synlige fra en del af kirkegården, og det er kommunens vurdering, at kirken udsættes for en mindre negativ påvirkning. I forhold til påvirkning af Blåhøj og Store Vorslunde Kirker fremgår det, at der vil være ingen/neutral påvirkning.

Nævnet bemærker i forhold til det af klageren anførte om, at kommunen burde have benyttet landskabskaraktermetoden til vurdering af den visuelle påvirkning på landskabet, at kommunen ikke efter miljøvurderingsloven er forpligtet til at benytte en bestemt metode til vurderingen af den landskabelige påvirkning.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

Klage vedrørende visuel påvirkning af naboer

Klagerne anfører, at naboerne vil opleve en væsentlig negativ påvirkning ved opstilling af vindmøllerne, da disse vil medføre væsentlige visuelle gener for naboerne. Klagerne anfører, at kommunen ikke i tilstrækkelig grad har vurderet den negative påvirkning for naboerne og at kommunens vurdering af påvirkningen af naboer er overfladisk og generel, hvilket medfører, at kommunens vurdering er forkert.

Planklagenævnets vurdering vedrørende visuel påvirkning af naboer

Planklagenævnet finder, at kommunen i miljørapporten har foretaget en tilstrækkelig vurdering af den visuelle påvirkning af naboer. Kommunen har således i miljørapporten (s. 39) beskrevet den visuelle påvirkning ved de nærmeste nabobebyggelser, ligesom der er udarbejdet visualiseringer i forhold til flere af disse.

Det fremgår af tabel 1.1 i miljørapporten, at enkelte naboer, særligt mod nord, vil få direkte udsigt til vindmøllerne i et landskab, der ikke er påvirket af øvrige tekniske elementer. Videre fremgår det, at oplevelsen af landskabet ved de nærmeste naboer kan blive forandret af vindmøllerne, der ofte vil blive oplevet over bevoksninger og levende hegn. Samlet set er det kommunens vurdering, at den visuelle påvirkning ved de nærmeste naboer vil være moderat negativ.

Om de nærliggende byer fremgår det desuden, at Drantum, Øgelund, Gl. Blåhøj og Blåhøj vurderes at blive udsat for en mindre visuel påvirkning. Store Vorslunde, Hedegård, Hallundbæk og Blåhøj Kirkeby vurderes at blive udsat for ingen/neutral påvirkning. Fra Risbjerg kan vindmøllerne være synlige og fra Trekroner vil vindmøllerne være punktvis synlige. Det er kommunens vurdering, at påvirkningen vil være moderat negativ.

Nævnet bemærker i forlængelse heraf, at miljøvurderingsloven ikke stiller krav om, at en plan ikke må medføre en visuel påvirkning, eller hvor stor en eventuel påvirkning må være.

Planklagenævnet kan på denne baggrund ikke give medhold i klagen.

Klage vedrørende belysning på møllerne

Klagerne anfører, at det lys der monteres på vindmøllerne vil påvirke landskabet hele døgnet. Lysene vil være ødelæggende for de nærliggende uforstyrrede landskaber og for de mennesker der bor i nærområdet.

Planklagenævnets vurdering vedrørende belysning på møllerne

Planklagenævnet finder, at kommunen i miljørapporten har foretaget en tilstrækkelig vurdering af den påvirkning, som belysningen på møllerne vil medføre.

Nævnet lægger vægt på, at belysning er beskrevet i miljørapporten, tabel 1.1. (s. 10) samt på s. 39, hvor det fremgår, at da lysene sidder på møllehuset, vil belysningen om dagen i nærzonen kun være synlig på tidspunkter hvor vindmøllerne er synlige fra nav og opefter, samt at vindmøllerne i store dele af nærzonen ikke vil være synlige. Derudover afhænger synligheden af det blinkende hvide lys af vejrforholdene, men det vil ofte være synligt og fremhæve oplevelsen af anlægget. Påvirkningen i dagtimerne vurderes på den baggrund at være moderat negativ. Videre fremgår det, at belysningen om natten vil være tydelig i mørket, da området i forvejen er minimalt påvirket af ørig belysning. Påvirkningen om natten er dog mindre negativ, da det røde lys er mindre synligt.

For så vidt angår mellem- og fjernzonen er det kommunens vurdering, at påvirkningen om dagen vil være mindre negativ, samt at påvirkningen om natten vil være ingen/neutral, da det røde lys er mindre synligt og ofte vil blive oplevet sammen med øvrige lys i landskabet. Det er på den baggrund kommunens vurdering, at belysningen fra større afstande vil påvirke det mørke landskab i mindre grad.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet om belysning på vindmøllerne.

2.5.4. Skyggekast

Klagen

Klagerne anfører, at de udarbejdede skyggeberegninger ikke kan være korrekte og at der skal udarbejdes en specifik beregning for ejendommene [A1], [A2] samt [A3], da beregningen af den reelle skyggetid overstiger 10 timers årlig skygge.

Klagerne har derudover anført, at det burde fremgå af miljørapporten på hvilke dage og hvilke tidspunkter skyggekontrollsystemet vil sikre, at naboejendommene ikke påføres mere end 10 timers årligt skyggekast.

Generelt om skyggekast fra vindmøller

I en miljørapport skal der bl.a. indgå oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder på befolkningen og menneskers sundhed, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12. Skyggekast fra vindmøller kan efter omstændighederne være en påvirkning, som skal indgå i en miljøvurdering.

Miljøvurderingsloven stiller ikke krav om, at der skal foretages bestemte målinger eller beregninger i forhold til skyggekast. Loven fastsætter heller ikke grænser for det tilladte omfang af skyggekast.

Der findes ingen lovregulering for skyggeeffekter fra vindmøller. Det fremgår dog af vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller,^[41] at det anbefales, at naboboliger ikke udsættes for mere end 10 timers skyggekast årligt beregnet som reel skyggetid efter WindPRO Shadow-programmet eller et tilsvarende program. Af vejledningens bilag 1 fremgår det endvidere under modelforudsætninger, at forhindringer såsom skove, bygninger og lignende ikke bør inddrages i beregningerne. Desuden beregnes ikke skyggekast for solhøjder mindre end 3 grader over horisonten, ligesom skyggetid kun optælles, hvis mere end 20 % af solen er dækket af vingen.

Det fremgår ligeledes af vejledningens bilag 1, at når den reelt beregnede skyggetid overstiger 10 timers skygge om året, skal der for den aktuelle nabobeboelse også beregnes skyggekast for selve beboelsen og faktisk udendørs opholdsareal. I disse beregninger indgår konkrete informationer om beboelsens vinduer, opholdsarealets størrelse mm.

Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet finder, at kommunen i miljørapporten i tilstrækkelig grad har redegjort for forhold i relation til skyggepåvirkning, og at mindstekravene til en miljørapport efter miljøvurderingslovens bilag 4, er opfyldt i relation hertil.

Nævnet lægger vægt på, at kommunen har vurderet skyggepåvirkningen for de nærmeste boliger efter de beregningsmetoder mv., som er beskrevet i vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller. Skyggepåvirkningen er desuden beskrevet i miljørapporten (s. 46-49), hvor det fremgår, at der primært har været fokus på de nærmeste naboer, da de vil opleve den kraftigste påvirkning. Videre fremgår det, at der i forhold til beregning af støj og skyggekast, rent metodisk er udlagt et undersøgelsesområde inden for en afstand af 1.100 m fra vindmøllerne, hvor de nærmeste 8 naboboliger er beliggende. Det fremgår, at der på baggrund af vindmøllernes forventede geometri og metrologiske data er udført skyggekastberegninger. Nævnet konstaterer, at beregningerne af den reelle skyggetid for de nærmeste 8 naboboliger er vedlagt miljøkonsekvensrapporten som Appendiks III.

Det er i miljørapporten konkluderet, at beboelser *vest* for vindmøllerne vil opleve skyggekast morgen og formiddag, at beboelser *nord* for vindmøllerne vil skyggekastet være midt på dagen, og for beboelser *øst* for vindmøllerne vil der forekomme skyggekast sidst på eftermiddagen og om aftenen. Syd for vindmøllerne vil der ikke opleves skyggekast. Det fremgår af beregningerne og skyggekortet (s. 48), at 3 ud af de 8 nærmeste naboejendomme vil blive udsat for mere end 10 timers skyggekast årligt.

Kommunen anfører herefter i miljørapporten (s. 49), at der ikke findes lovgivningsmæssige krav til regulering af skyggekastforhold, men at det anbefales, at vindmøller ikke påfører nabobeboelser mere end 10 timers såkaldt reel skyggetid årligt. Kommunen har derfor i kommuneplanens retningslinjer vedtaget, at det ved planlægning af vindmøller skal sikres, at boliger til helårsbeboelse ikke udsættes for skyggekast i mere end 10 timer om året.

Nævnet konstaterer, at der i § 25-tilladelsen til projektet er fastsat et sådant vilkår om, at ingen nabobeboelser må udsættes for mere end 10 timers skyggekast om året (beregnet som reel skyggetid med WindPro (Shadow) eller tilsvarende program), og at vindmøllerne skal have installeret teknik og software, der gør det muligt at stoppe møllerne og begrænse det reelle skyggekast i nødvendigt omfang.

Det bemærkes i forlængelse heraf, at det fremgår af miljøkonsekvensrapporten (s. 64), at etablering af skyggestop på møllerne forudsætter en mere detaljeret opmåling og beregning for at vurdere de nøjagtige opholdsarealer, der skal tages hensyn til, samt at det ofte er hensigtsmæssigt at vente med den detaljerede opmåling til møllerne er opført. Efter opførelsen af møllerne kan det ved besigtigelse konstateres, om skyggekast kan ramme opholdsarealerne, eller der er naturlig afskærmning, som vil forhindre skyggegenerne.

Planklagenævnet lægger således til grund, at der vil blive foretaget yderligere specifikke beregninger i forhold til skyggepåvirkningen, og at det med § 25-tilladelsen er sikret, at nabobeboelser ikke udsættes for mere end 10 timers skyggekast om året.

Planklagenævnet kan på den baggrund ikke give medhold i klagepunktet vedrørende skyggepåvirkning.

2.5.5. Støj fra vindmøller

Klagen

Klagerne anfører, at støj fra vindmøllerne vil opleves som generende over hele området, og at både den opfattede og den lavfrekvente støj vil være generende for dyr og mennesker.

Generelt om støj

I en miljørapport skal der bl.a. indgå oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder på befolkningen og menneskers sundhed samt fauna og materielle goder, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12. Dette omfatter bl.a. støj fra vindmøller.

Miljørapporten skal kun indeholde de oplysninger, som med rimelighed kan forlanges med hensyntagen til den aktuelle viden og gængse vurderingsmetoder, jf. miljøvurderingslovens § 7, stk. 2. Miljøvurderingsloven stiller ikke krav om, at der skal foretages bestemte målinger eller bestemte beregninger i forhold til støj, eller at disse udføres på en bestemt måde.

Miljøvurderingsloven fastlægger heller ikke grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne forud for vedtagelse af planer omfattet af loven. Begrænsninger i niveauet for tilladelige miljøpåvirkninger, herunder grænseværdier for støj fra vindmøller, følger af anden lovgivning.

De støjgrænseværdier for vindmøller, som fremgår af den gældende bekendtgørelse om støj fra vindmøller,^[42] er fastsat ud fra et niveau af støjbelastning, der er vurderet at være miljø- og sundhedsmæssig acceptabelt for mennesker. De beregningsmetoder, som har fundet udtryk i bekendtgørelsen, må desuden betragtes som almindeligt anerkendte, idet disse bygger på metoder, som har været benyttet i en lang årrække, og som løbende er blevet udbygget og præciseret. Det falder uden for nævnets kompetence at vurdere, om disse metoder for beregning af støj er rimelige eller hensigtsmæssige.

Hvis en kommune har beregnet de konkrete forventede støjpåvirkninger fra de vindmøller, der planlægges for, ud fra beregningsprincipperne i bekendtgørelsen, og i en miljørapport har sammenholdt disse med de fastsatte støjgrænseværdier for vindmøller, udgør dette derfor et grundlag, som efter nævnets opfattelse er sagligt, relevant og tilstrækkeligt til at understøtte beslutningstagerne i forbindelse med en planvedtagelse, jf. kravene i miljøvurderingsloven. Det er desuden ensartet fra kommune til kommune.

Planklagenævnets vurdering

Kommunen har vurderet støjpåvirkningen for de nærmeste boliger efter de beregningsmetoder m.v., som fremgår den gældende bekendtgørelse om støj fra vindmøller, herunder at støjen skal beregnes ud fra vindhastigheder på henholdsvis 6 og 8 m/s.

Planklagenævnet konstaterer endvidere, at beregningsresultaterne er sammenholdt med de støjgrænseværdier, som fremgår af bekendtgørelsen, og at det forventes, at grænseværdierne vil kunne overholdes.

Støj er således beskrevet i miljørapporten (s. 14), hvor det fremgår, at de lovgivningsmæssige krav betyder, at vindmøllerne ikke må støje mere end 39 dB(A) ved en vindhastighed på 8 m/s og 37 dB(A) ved 6 m/s, inden for støjfølsom anvendelse, som Blåhøj By. Derudover må støjen fra møllerne ved enkeltliggende boliger i det åbne land ikke overstige 44 dB(A) ved en vindhastighed på 8 m/s, og 42 dB(A) ved 6 m/s.

Det fremgår af miljørapporten, at der er udarbejdet detaljerede støjberegninger der viser, at ingen udendørs opholdsarealer ved nabobeboelser i det åbne land vil blive udsat for mere end henholdsvis 44 dB(A) og 42 dB(A), ligesom ingen områder udlagt til støjfølsom arealanvendelse vil blive udsat for en højere støjpåvirkning end tilladt.

I forhold til lavfrekvent støj fremgår det af miljørapporten, at beregningerne i miljøkonsekvensrapportens Appendiks III viser, at ingen nabobeboelse i det åbne land vil blive udsat for mere end 20 dB(A) lavfrekvent støj ved vindhastigheder på 6 og 8 m/s. Støjgrænserne vil ligeledes være overholdt indendørs i Blåhøj og tilsvarende områder som anvendes eller er udlagt til støjfølsom arealanvendelse. Dermed er lovkravene for lavfrekvent støj overholdt.

Planklagenævnet finder på baggrund af ovenstående, at kommunen i miljørapporten i tilstrækkeligt omfang har redegjort for forhold i relation til støj, og at mindstekravene til en miljørapport efter miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12, er opfyldt.

Nævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.5.6. Drikkevand

Klagen

Klagerne anfører, at planområdet er et område med særlige drikkevandsinteresser og at 2 vindmøller er placeret inden for et nitratfølsomt indvindingsområde. Møllerne er derudover placeret inden for indvindingsopland til Blåhøj Stations Vandværk.

Generelt om påvirkning af drikkevand

I en miljørapport skal der bl.a. indgå oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder befolkningen, menneskers sundhed og vand, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12. Der skal desuden gives oplysninger om de miljøbeskyttelsesmål, der er fastlagt på internationalt plan, fællesskabsplan eller medlemsstatsplan, og som er relevante for planen, og hvordan der under udarbejdelsen af den er taget hensyn til disse mål og andre miljøhensyn, jf. lovens bilag 4, litra e, jf. § 12.

Dette indebærer efter Planklagenævnets opfattelse, at en mulig forurening af drikkevand efter omstændighederne skal beskrives i en miljøvurdering, navnlig ved planlægning for anvendelse, der kan medføre forurening i områder med særlige drikkevandsinteresser og/eller indvindingsoplande.

Planklagenævnets vurdering

Det fremgår af miljørapporten (s. 50), at planområdet ligger i et område med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og at størstedelen af området ligger i nitratfølsomt indvindingsområde. Det fremgår derudover, at indvindingsoplandet til Blåhøj Stations Vandværk strækker sig til planområdet, og at vandværkets boring ligger ca. 2,2 km vest for nærmeste mølle. Det fremgår desuden af kommunens bemærkninger til de indsendte høringssvar, at den nærmeste private drikkevandsboring ligger ca. 920 m nordøst for den sydøstligste vindmølleplacering.

Planklagenævnet finder, at miljørapporten i tilstrækkeligt omfang har redegjort for forhold i relation til påvirkning af drikkevand, og at mindstekravene til en miljøvurdering efter miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12, er opfyldt. Nævnet finder endvidere ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering.

Nævnet lægger vægt på, at drikkevand er beskrevet i miljørapporten (s. 17 og s. 50-51), hvor der bl.a. er redegjort for, at når vindmøllerne er i drift, vil risikoen for forurening som følge af lækage fra møllernes smøre- og hydrauliksystemer være ubetydelig. Det vurderes på baggrund heraf, sammenholdt med afstanden til boringen, at en eventuel forurening af indvindingsopland til Blåhøj Stations Vandværk vil være ubetydelig.

Nævnet lægger desuden vægt på, at det fremgår af redegørelsen til lokalplanen (s. 12), at risikoen for forurening af jord- eller grundvand som følge af opsætning af vindmøller, både i anlægs-, drifts- og nedtagningsfasen, vil være minimal. Det fremgår, at med afstande til drikkevandsboringer på minimum 920 meter fra nærmeste vindmølle, vurderes planlægningen ikke at have betydning for områdets drikkevandsinteresser, da projektet hverken i anlægs- eller driftsfasen vurderes at kunne påvirke drikkevandsboringer.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.5.7. Beskyttet natur

Klagen

Klagerne anfører, at kommunen ikke har forholdt sig tilstrækkeligt til, hvilke konsekvenser en midlertidig grundvandssænkning vil have for den beskyttede natur i området. Klagerne henviser til, at der i området findes en del § 3-beskyttet natur, der risikerer at blive udtørret ved en midlertidig grundvandssænkning.

Generelt om beskyttet natur

Det fremgår af miljøvurderingslovens bilag 4, litra c, d og f, jf. § 12, stk. 1, at der i en miljøvurdering bl.a. skal gives oplysninger om miljøforholdene i områder, der kan blive væsentligt berørt, ethvert eksisterende miljøproblem, som er relevant for planen, herunder navnlig problemer på områder af særlig betydning for miljøet, samt den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder spørgsmål som den biologiske mangfoldighed, fauna, flora og landskab.

Dette indebærer efter Planklagenævnets opfattelse, at det efter omstændighederne skal indgå i en miljøvurdering, hvis en plan kan påvirke et område, som er beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven. Det er i den forbindelse uden betydning, om området ligger uden for lokalplanområdet. Det afgørende er, om planen kan have en *indvirkning* på området.

Planklagenævnets vurdering

Det fremgår af miljørapporten (s. 45), at vindmøllerne ikke placeres i områder med beskyttede § 3-naturområder, samt at områder med beskyttet natur ikke påvirkes af møllefundamenter eller adgangsveje.

Videre fremgår det, at der inde i planområdet er et § 3-beskyttet vandhul, men at det ikke forventes, at planlægningen vil påvirke vandhullet, da møllerne alle er placeret mindst 100 meter fra vandhullet. Hertil kommer, at en eventuel nødvendig kortvarig grundvandssænkning i forbindelse med støbning af fundamenter vil blive gennemført i vinterperioden, hvor en mindre påvirkning af vandstanden i vandhullet ikke vil påvirke den økologiske funktionalitet.

Desuden fremgår det af miljøkonsekvensrapporten (s. 10), at hvis grundvandssænkningen gennemføres i vinterperioden, vurderes denne ikke at kunne udgøre en risiko for vandstanden i vandløbene, da størstedelen af vandføringen i vandløbene vil komme fra områder der ikke påvirkes af grundvandssænkningen og at vinteren normalt er præget af rigelig vandføring.

Det fremgår videre, at afstanden til den fugtige hede syd for vindmøllerne er omkring 50 m, hvilket kan betyde en kortvarig påvirkning af grundvandsstanden i hedeområdet. Hvis grundvandssænkningen gennemføres i vinterperioden, vurderes dette imidlertid ikke at kunne udgøre en risiko for vegetationen i moseområdet.

Planklagenævnet finder på baggrund af ovennævnte, at kommunen har overholdt miljøvurderingslovens minimumskrav til indholdet af en miljørapport i forhold til beskyttet natur. Nævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at en eventuel midlertidig grundvandssænkning ikke vil medføre en påvirkning af § 3-natur.

Nævnet lægger vægt på, at det fremgår af miljørapporten, at en eventuel midlertidig grundvandssænkning skal gennemføres i vinterperioden, hvor de beskyttede naturtyper ikke vil blive påvirket af en mindre ændring i vandstanden. Nævnet lægger ligeledes vægt på, at det af kommunens vurdering fremgår, at vandføringen i de beskyttede vandløb vil komme fra områder der ikke påvirkes af grundvandssænkningen, og at der om vinteren normalt er rigelig vandføring.

I forhold til det nærliggende hedeområde, lægger nævnet vægt på, at kommunen har foretaget en vurdering af den påvirkning, som en kortvarig grundvandssænkning vil medføre, ligesom kommunen har inddraget afstanden mellem planområdet og hedeområdet. Derudover har nævnet lagt vægt på, at kommunen har vurderet, at såfremt grundvandssænkningen gennemføres i vinterperioden, vil det ikke udgøre en risiko for vegetationen omkring moseområdet.

Nævnet bemærker desuden, at det fremgår af miljørapporten, at en midlertidig grundvandssænkning under anlægsfasen vil kræve tilladelse fra kommunen i medfør af vandløbsloven, grundet de store vandmængder, ligesom der vil være krav om, at der gives en udledningstilladelse. Nævnet lægger til grund, at der i sådanne tilladelser vil blive stillet de nødvendige vilkår og betingelser for grundvandssænkning og udledning af det oppumpede vand, således at en eventuel påvirkning mindskes eller undgås.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.5.8. Okker

Klagen

Klagerne anfører, at det grundvand, som skal oppumpes i forbindelse med en midlertidig grundvandssænkning vil være voldsomt okkerforurennet, og derfor ikke må ledes urensset ned i Karstoft Å. Klagerne henviser i den forbindelse til, at en udledning af okker vil medføre en negativ påvirkning på laksebestanden i Karstoft Å, samt at Harpes Bæk, som løber ud i Karstoft Å, er okkerforurennet.

Generelt om okker

I en miljørapport skal der bl.a. indgå oplysninger om den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet, herunder den biologiske mangfoldighed, fauna, flora og vand, jf. miljøvurderingslovens bilag 4, litra f, jf. § 12, stk. 1.

Dette indebærer efter Planklagenævnets opfattelse, at der efter omstændighederne vil være krav om, at en miljørapport indeholder en beskrivelse af håndtering af vand, som oppumpes i forbindelse med en grundvandssænkning som følge af opførelsen af det planlagte, såfremt vandet kan medføre væsentlige indvirkninger på miljøet.

Planklagenævnets vurdering

Grundvand og overfladevand er beskrevet i miljørapportens afsnit 6.4 (s. 50-52).

Det fremgår bl.a., at en del af planområdet er udpeget som område hvor der ikke er risiko for okkerpåvirkning (okker klasse 4). Den øvrige del af området er ikke okkerklassificeret, og arealer, der ikke er okkerklassificerede, er irrelevante for klassificeringen og derfor med sikkerhed uden risiko. Videre fremgår det, at nærmeste område med okkerklasse 1 (stor risiko for okkerudledning) ligger ca. 500 m øst for projektområdet.

Det fremgår ligeledes, at grundvandsspejlet ultimo oktober 2020 er registreret 0,7-1,2 m under terræn, hvorfor der forventes at være behov for en midlertidig grundvandssænkning af det sekundære grundvandsspejl i forbindelse med støbning af vindmøllefundamenter. Det fremgår i forlængelse heraf, at det i forbindelse med grundvandssænkningen skal sikres, at der ikke sker udledning af okker til områdets vandløb og søer, og at udledningen af det oppumpede grundvand påtænkes udført ved etablering af bassiner til nedsivning på de omkringliggende marker i god afstand fra grøfter og vandløb.

Udledning af det oppumpede grundvand påtænkes således udført ved overrisling af marker ca. 50-100 m fra oppumpningsstederne, hvorved der sker udfældning af okker med afkast fra slanger på markarealer. Desuden fremgår det, at grundvandet kan udledes til etablerede bassiner på nærliggende markområder, der ikke umiddelbart grænser op til grøfter eller vandløb, og at okker kan bundfældes i disse bassiner og efterfølgende oprensnes. Ved at holde det oppumpede grundvand i midlertidige bassiner vurderes det, at grundvandet kan infiltreres i jordmatricen, og nedsive uden at påvirke omgivende recipienter.

Af lokalplanens redegørelse (s. 9) fremgår hertil, at det ved en midlertidig grundvandssænkning skal sikres, at der ikke sker udledning af okker til områdets vandløb, og at udledning af det oppumpede vand påtænkes udført ved udledning til naturlige lavninger i markerne inden for det lokalplanlagte område til nedsivning. Det fremgår videre, at der er foretaget beregninger, som viser, at både størrelserne på lavningerne og jordbundsforholdene gør det muligt at nedsive uden direkte udledning til vandløb og grøfter.

Det fremgår desuden af miljørapporten (s. 20), at det oppumpede vand skal analyseres for okkerindhold, og at bortledning af okkerbelastet vand vil kræve en tilladelse fra kommunen, ligesom der skal søges om kommunal tilladelse til både oppumpning og bortskaffelse af grundvand, og at der i disse tilladelser kan stilles nærmere vilkår og betingelser for oppumpning og udledning.

Planklagenævnet finder på baggrund af ovennævnte, at kommunen har overholdt miljøvurderingslovens minimumskrav til indholdet af en miljørapport i forhold til okker, og nævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.6. Samspil med andre vindmølleområder

2.6.1. Klagen

Klagerne henviser til § 2, stk. 6 i bekendtgørelse om planlægning for og opstilling af vindmøller, og anfører, at kommunen burde have forholdt sig til samspillet mellem eksisterende og planlagte vindmøller inden for 28 gange vindmøllens højde. Klagerne anfører i forlængelse heraf, at kommunen har besluttet at udarbejde lokalplan og kommuneplantillæg for et område til opstilling af 9 vindmøller i Kratlund ved Vester Skærlund.

2.6.2. Generelt om samspil med andre vindmøller

Ved planlægning for vindmøller nærmere end 28 gange totalhøjden fra eksisterende eller planlagte vindmøller, skal redegørelsen for planforslaget, jf. planlovens § 11 e, belyse anlæggenes påvirkning af landskabet, herunder oplyse hvorfor påvirkningen anses for ubetænkelig, jf. § 2, stk. 6, i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller.^[43]

Bekendtgørelsens § 2, stk. 6 henviser til planlovens § 11 e, som vedrører den redegørelse, som en kommuneplan, herunder et kommuneplantillæg, skal ledsages af. Efter nævnets opfattelse gælder bestemmelsen således ikke for lokalplaner.

Det følger af vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at selve kommunens vurdering af ubetænkelig påvirkning er skønsmæssig og ikke et retligt spørgsmål.^[44]

2.6.3. Planklagenævnets vurdering

Der er i klagen henvist til, at kommunen har besluttet at udarbejde lokalplan og kommuneplantillæg for et område til opstilling af 9 vindmøller i Kratlund ved Vester Skærlund.

Planklagenævnet konstaterer, at der ikke på tidspunktet for den endelige vedtagelse af lokalplanen eller kommuneplantillægget i nærværende sag, var vedtaget planforslag eller endelig planlægning for de i klagen omtalte vindmøller.

Planklagenævnet finder på den baggrund, at kommunen ikke var forpligtet til at inddrage samspillet med disse eventuelle fremtidige vindmøller i deres vurdering af den landskabelige påvirkning. Hvis kommunen på et senere tidspunkt udarbejder et plangrundlag for vindmøller i Kratlund ved Vester Skærlund, skal der i den forbindelse foretages en vurdering af samspillet mellem disse og eksisterende eller planlagte møller inden for 28 gange vindmøllernes højde.

Planklagenævnet finder i øvrigt, at kommunen i tilstrækkelig grad har redegjort for og beskrevet de planlagte vindmøllers samspil med de eksisterende vindmøller inden for en afstand af 28 gange vindmøllernes højde.

Nævnet lægger herved vægt på, at det fremgår af miljørapporten (s. 32), at der inden for en afstand af 28 gange vindmøllernes totalhøjde, der svarer til 4,7 km, er en enkelt hustandsvindmølle, to enkeltstående vindmøller, testvindmøllen i Drantum med en totalhøjde på 180 m, en vindmøllegruppe med 3 vindmøller med en totalhøjde på 126 m, samt en vindmøllegruppe med 3 vindmøller på 140 m. Det fremgår endvidere (s. 39), at ved færdsel i landskabet er de forskellige møllegrupper skiftevis synlige og ikke synlige, og at de eksisterende og de nye vindmøller til tider vil blive oplevet sammen i landskabet. Det fremgår ligeledes, at på grund af afstanden mellem grupperne og placeringen i terræn, vil de forskellige vindmølleparker være lette at adskille, og at der ikke er fundet steder, hvor samspillet vurderes at være betænkeligt. Dog vil oplevelsen af vindmøller i landskabet blive øget, både i form af flere vindmølleparker der opleves samtidig og som enkeltanlæg der enkeltvis er synlige. Samlet set er det kommunens vurdering, at samspillet med andre vindmøller i nærzonen vil medføre en mindre negativ påvirkning.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.7. Afstanden til nabobeboelse

2.7.1. Klagen

Klagerne anfører, at afstandskravet til nærmeste beboelse ikke er overholdt, da afstanden mellem vindmøllerne og [A1] er mindre end 4 gange vindmøllens højde. Videre anfører klagerne, at da vindmøllernes maksimale højde ifølge lokalplanen er 167,5 m, skal afstanden til naboer være mindst 670 m. Afstanden til [A1] er efter klagerens beregninger 669,8 m.

2.7.2. Generelt om afstanden til naboer

Det fremgår af § 2, stk. 2 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at der ikke må gives tilladelse efter planloven til vindmøller nærmere nabobeboelse end fire gange møllens totalhøjde.

Det fremgår af vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller (s. 21), at afstandskravet skal forebygge, at nabobebyggelse påvirkes væsentligt af visuelle gener som glimt, skyggekast og lysafmærkninger. Afstandskravet skal ses i sammenhæng med bekendtgørelse om støj fra vindmøller, [45] som sikrer nabobeboelse mod væsentlige gener fra støj, og begge regelsæt skal overholdes.

Det fremgår derudover af vejledningen (s. 22), at afstanden mellem vindmøller og beboelse måles efter byggelovgivningens regler, det vil sige vandret fra mølletårnets yderste begrænsning til beboelsesejendommens nærmeste bygningsdel uden hensyn til terrænforskel.

2.7.3. Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet finder, at afstandskravet i bekendtgørelsens § 2, stk. 2, er overholdt. Nævnet finder desuden ikke grundlag for at tilsidesætte den foretagne beregning af afstanden mellem mølle nr. 2 og nabobebyggelsen på [A1].

Nævnet lægger herved vægt på, at det fremgår af lokalplanens redegørelse (s. 13), at vindmøller ikke må opstilles nærmere en nabobolig end 4 gange vindmøllens totalhøjde målt fra ydersiden af vindmøllens tårn til nærmeste mur eller hushjørne ved naboboligen. Videre fremgår det, at dette svarer til en afstand på 670 m for de op til 167,5 m høje vindmøller, og at den nærmeste bolig med beboelse ligger minimum 670 m fra vindmøllerne, hvorfor afstandskravet er overholdt.

Hertil kommer, at det fremgår af miljørapporten (s. 47 og kortbilag 6.3), at afstandskravet til nærmeste naboer er overholdt.

Nævnet lægger derudover vægt på, at bygherren i sine bemærkninger til klagen har indsendt et kort over afstanden mellem vindmøllerne og nabobeboelsen. Det fremgår af kortet, at det er udarbejdet af [V1] A/S, og at afstanden mellem vindmøllen og nabo skal måles fra kanten af mølletårnet i retning mod naboboligen til nærmeste punkt på boligen. Det fremgår derudover, at afstanden til [A1] er 670,08 m og dermed overholder afstandskravet.

Bygherren har desuden i bemærkningerne til klagen oplyst, at der i forbindelse med opsætning af vindmøllerne i henhold til vilkår i § 25-tilladelsen, vil blive foretaget en konkret opmåling af en landinspektør for at sikre, at afstandskravet overholdes. Nævnet konstaterer, at det fremgår af § 25-tilladelsens vilkår 10 og 11, afstanden fra den enkelte vindmølle til nærmeste nabobeboelse skal være mindst fire gange vindmøllens totalhøjde og at en landinspektør skal foretage opmåling af afstanden i forbindelse med opsætningen af vindmøllerne. Landinspektørens opmåling skal indsendes til kommunen snarest muligt, og senest tre måneder efter vindmøllerne er blevet opsat.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.8. Bestemmelser om præcis placering

2.8.1. Klagen

Klagerne anfører, at lokalplanen ikke indeholder bestemmelser om møllernes præcise placering, hvilket er et krav, jf. § 4 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller.

2.8.2. Generelt om møllernes placering

Det fremgår af § 4 i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at en lokalplan for et vindmølleområde, jf. planlovens § 15, skal indeholde bestemmelser om møllernes præcise placering, antal, mindste og største totalhøjde samt udformning.

Det fremgår af vejledning om planlægning for og opstilling af vindmøller (s. 55), at lokalplanen skal angive vindmøllernes mulige placeringer som forudsætning for blandt andet konkrete visualiseringer, samt støj- og skyggeberegninger i miljøvurderingen.

2.8.3. Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet finder, at lokalplanens bestemmelser indeholder tilstrækkeligt præcise oplysninger om vindmøllernes placering, og at bekendtgørelsens § 4 dermed er overholdt.

Nævnet lægger vægt på, at lokalplanens § 6 indeholder bestemmelser, som regulerer bebyggelsens omfang og placering. Det fremgår således af lokalplanens § 6.1, at der inden for lokalplanområdet maksimalt må etableres 3 vindmøller, og at vindmøllerne ikke må have vingeoerslag uden for lokalplanområdet. Bestemmelserne i §§ 6.2-6.6 indeholder desuden oplysninger om vindmøllernes totalhøjde, rotordiameter og navhøjde, ligesom der fremgår oplysninger om placering af teknikbygninger og nettilslutning.

Nævnet lægger endvidere vægt på, at der i lokalplanens kortbilag 2 er foretaget en optegning af, hvor vindmøller, veje og arbejdsarealer skal etableres.

Nævnet lægger endelig vægt på, at den i lokalplanen skitserede placering af vindmøllerne er lagt til grund ved miljøvurderingen af planen i forhold til beregninger af støj og skyggekast, ligesom placeringen er lagt til grund i § 25-tilladelsen til projektet.

Planklagenævnet finder på den baggrund, at møllernes præcise placering kan udledes af lokalplanens bestemmelser, og nævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.9. Opstillingsmønsteret

2.9.1. Klagen

Klagerne anfører, at opstillingsmønsteret ikke er let opfatteligt, da opstilling i en trekant vil virke forvirrende, rodet og uharmonisk. Klagerne anfører desuden, at der ikke er nogen visuel begrundelse for at opstille vindmøllerne i en trekant frem for på en lige linje.

2.9.2. Generelt om opstillingsmønstre

Det fremgår af § 2, stk. 4, i bekendtgørelse om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller, at vindmøller opstillet i grupper skal opstilles i et i forhold til landskabet let opfatteligt geometrisk mønster.

Det fremgår af vejledningen til bekendtgørelsen (s. 19), at kommunen ved fastlæggelsen af opstillingsmønsteret for vindmøller må tage udgangspunkt i såvel det landskab, som møllerne opstilles i, samt møllernes betydelige fjernvirkning. Det skal begrundes, hvorfor et opstillingsmønster forventes oplevet geometrisk let opfatteligt, set i forhold til landskabet, og ikke set "oppefra".

Det fremgår videre af vejledningen (s. 20), at for grupper med 3-4 vindmøller anbefales opstilling i lige rækker med en afstand mellem møllerne på 3-4 gange rotordiameter. Det fremgår derudover, at terrænforhold og øvrige landskabselementer i området kan have betydning for vurderingen af vindmøllernes synlighed i landskabet og fjernvirkning, ligesom afstanden til møllerne har betydning for oplevelsen af møllerne fra andre landskabselementer, og de kan opleves som en undefinerbar del af baggrunden.

2.9.3. Planklagenævnets vurdering

Planklagenævnet finder ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at opstillingsmønsteret samlet set fremgår enkelt og let opfatteligt.

Nævnet lægger vægt på, at opstillingsmønsteret er beskrevet i miljørapporten (s. 8 og s. 34-35), hvoraf det bl.a. fremgår, at de tre vindmøller stort set altid vil blive oplevet som et sammenhængende anlæg, men at anlægget vil opleves forskelligt alt efter hvorfra man ser vindmøllerne. Det fremgår ligeledes, at opstillingsmønsteret i en trekant vil medføre, at anlæggets udstrækning i landskabet er mindre end hvis der var tre vindmøller på række, hvorfor det vil være en mindre del af landskabet der påvirkes og her vil møllernes synlighed i landskabet være en afgørende faktor. Det er således kommunens vurdering, at et opstillingsmønster i en trekant kan accepteres rent landskabsmæssigt, men at opstillingsmønsteret og anlæggets samlede fremtræden i landskabet kan fremstå mere rodet og dermed mindre enkelt end vindmøller placeret på række.

Hertil kommer, at der i miljørapporten er foretaget en vurdering af opstillingsmønsteret både fra nærzonen samt fra mellem- og fjernzonen. Om nærzonen fremgår det, at det generelt kan være svært at opfatte hvordan møllerne står i landskabet fra de steder, hvor det kun er vingerne, der er synlige, samt at opstillingsmønsteret er mere let opfatteligt, jo større dele af møllerne der er synlige. Det er derfor kommunens overordnede vurdering, at opstillingsmønsteret er opfatteligt og til tider let opfatteligt, når dele af tårnet, møllehuset og vingerne er synlige. Det fremgår dog også, at opstillingsmønsteret ikke opleves så enkelt og let genkendeligt som møller på en enkelt linje.

I forhold til mellem- og fjernzonen fremgår det af miljørapporten, at der vil være en mindre negativ påvirkning, da det ofte kun er vingerne, der er synlige over bevoksningen, hvorfor det er svært at vurdere om opstillingsmønsteret er let genkendeligt fra denne del af landskabet.

Desuden fremgår det af miljørapporten, at vinklen hvorfra anlægget beskues, har betydning for oplevelsen. Alt efter hvorfra man ser på vindmøllerne, opleves de enten med lige stor indbyrdes afstand, eller som to vindmøller med nærhed til hinanden og den tredje trukket længere væk.

Nævnet lægger desuden vægt på, at det af miljørapporten fremgår, at oplevelsen af opstillingsmønsteret er vurderet på baggrund af visualiseringerne.

Nævnet bemærker i forlængelse heraf, at der i vejledningen om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller er angivet en række anbefalinger i forhold til opstillingsmønstre, men at vejledningen ikke fastsætter egentlige krav til opstillingsmønsteret.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.10. Manglende orientering af omboende

2.10.1. Klagen

Klagerne anfører, at ikke alle naboer inden for det af bygherren fastlagte undersøgelsesområde på 1.100 m fra vindmøllerne, er blevet orienteret om planerne. Klagerne henviser i den forbindelse til et sommerhus på en konkret adresse i Vejle Kommune.

Planklagenævnet har forstået dette som en klage over, at planlovens § 26, stk. 1 om skriftlig underretning om planforslag, ikke er overholdt.

2.10.2. Generelt om særskilt orientering

Kommunen skal samtidig med offentliggørelsen af et lokalplanforslag give skriftlig underretning herom til ejerne af de ejendomme, der er omfattet af forslaget, og lejerne i og brugerne af disse ejendomme jf. planlovens § 26, stk. 1, nr. 1. Ejerne, lejerne og brugerne af ejendomme uden for forslagets gyldighedsområde skal tillige have skriftlig underretning om offentliggørelsen i den udstrækning kommunen skønner, at lokalplanforslaget har væsentlig betydning for dem, jf. planlovens § 26, stk. 1, nr. 2.

2.10.3. Planklagenævnets vurdering

Klagerne har henvist til, at ejerne af et sommerhus på en konkret adresse i nærheden af planområdet ikke er blevet orienteret om planforslagene.

Planklagenævnet finder imidlertid, at det på baggrund af sagens oplysninger må lægges til grund, at der ikke på adressen er et sommerhus eller anden bebyggelse, og at der dermed ikke er en eller flere ejere af en ejendom inden for undersøgelsesområdet, der ikke er blevet orienteret.

Nævnet lægger vægt på, at bygherren i sine bemærkninger til klagesagen har henvist til, at det fremgår af Bygnings- og Boligregistret (BBR) og OLS.dk, at den pågældende matrikel består af et ubebygget areal. Hertil kommer, at Vejle Kommune har oplyst bygherren om, at der alene findes en ansøgning om markvanding på matriklen. Desuden har bygherre fremsendt en mail fra Vejle Kommune hvoraf det fremgår, at der hverken er registreret et sommerhus eller anden bebyggelse på adressen, og at et sommerhus på adressen ikke vil kunne lovliggøres.

Planklagenævnet finder således ikke på baggrund af det af klageren anførte grundlag for at antage, at planlovens § 26, stk. 1, ikke er overholdt, og nævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

2.11. Forholdet mellem kommuneplan og lokalplan

2.11.1. Klagen

Klagerne anfører, at plangrundlaget for vindmøllerne ved Blåhøj ikke er forenelig med Ikast-Brande Kommunes forslag til Kommuneplan 2021-2033, da der i forslaget er beskrevet, at kommunen vil arbejde på at forbedre borgernes adgang til naturen i moserne ved Karstoft Ådal og understøtte naturforbedringer i området.

2.11.2. Reglerne om forholdet mellem kommuneplan og lokalplan

En lokalplan må ikke være i strid med kommuneplanen, jf. planlovens § 13, stk. 1, nr. 1. Dette krav er en del af planlovens rammestyringsprincip, der fastslår, at den mere detaljerede planlægning er begrænset af rammerne i den overordnede planlægning.

En kommuneplan fastlægger på grundlag af en samlet vurdering af udviklingen i kommunen en hovedstruktur, som angiver de overordnede mål for udviklingen og arealanvendelsen i kommunen, jf. planlovens § 11, stk. 2, nr. 1, retningslinjer for arealanvendelsen m.v., jf. planlovens § 11, stk. 2, nr. 2, og rammer for lokalplanernes indhold for de enkelte dele af kommunen, jf. § 11, stk. 2, nr. 3. En lokalplan må hverken være i strid med kommuneplanens hovedstruktur, retningslinjer eller rammebestemmelser. Desuden må lokalplanen ikke være i strid med redegørelsens rækkefølgeangivelse.

Efter Planklagenævnets opfattelse forudsætter bestemmelsen i § 13, stk. 1, nr. 1, dog, at det er muligt ud fra kommuneplanen at udlede konkrete krav til lokalplanlægningen. At en lokalplan ikke må stride imod kommuneplanen, skal således primært ses i forhold til de konkret fastsatte retningslinjer og rammer for det pågældende lokalplanområde.

Rammestyringsprincippet efter planloven gælder ikke internt i en kommuneplan, og der er således ikke et egentligt retligt hierarki mellem de forskellige dele af kommuneplanen. Mere overordnede retningslinjer, som ikke vedrører det konkrete område, vil ikke nødvendigvis være til hinder for en lokalplanlægning for området, der i øvrigt er i overensstemmelse med konkrete rammebestemmelser for området.

Ved vedtagelsen af lokalplanen var kommuneplan 2017-2029 for Ikast-Brande Kommune gældende. Efterfølgende er kommuneplan 2021-2033 blevet vedtaget. Vurderingen af om lokalplan nr. 314 er i strid med kommuneplanen er foretaget i relation til kommuneplan 2017-2029, da det var dette kommuneplangrundlag, der var gældende, da lokalplanen blev vedtaget.

2.11.3. Planklagenævnets vurdering

Klagerne har anført, at lokalplanen ikke er i overensstemmelse med forslag til Kommuneplan 2021-2033.

Planklagenævnet bemærker indledningsvist, at en lokalplan skal være i overensstemmelse med det på vedtagelsestidspunktet gældende kommuneplangrundlag. Nævnet konstaterer, at Kommuneplan 2021-2033 ikke var endeligt vedtaget på tidspunktet for vedtagelsen af lokalplan 314.

Nævnet bemærker desuden, at den del af kommuneplanforslaget, som klagerne har henvist til vedrørende natur, udgør en del af kommuneplanforslagets redegørelse, som ikke er retligt bindende for lokalplanlægningen.

Hertil kommer, at det forhold, at en kommuneplan eller et kommuneplanforslag indeholder målsætninger om at skabe bedre adgang til et områdes natur, ikke er ensbetydende med, at der ikke kan planlægges for opstilling af vindmøller i det pågældende område.

Planklagenævnet kan således ikke give medhold i klagepunktet.

3. Afsluttende bemærkninger

Planklagenævnet kan ikke give medhold i klagen over Ikast-Brande Kommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg nr. 42 til kommuneplan 2017-2029 og lokalplan nr. 314, Vindmøller ved Blåhøj, med tilhørende miljørapport.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 4, stk. 1, i lov om Planklagenævnet.

Planklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 3, stk. 3, i lov om Planklagenævnet.^[46] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. § 3, stk. 4, i lov om Planklagenævnet.

De indbetalte klagegebyrer tilbagebetales ikke. Klagegebyrer tilbagebetales kun, hvis nævnet har afvist at behandle sagen, hvis klagen tilbagekaldes, eller hvis nævnet giver klageren medhold eller i øvrigt ændrer den afgørelse, der er klaget over. Det er ikke tilfældet i denne sag. Planklagenævnets afgørelse vedrørende klagegebyret kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Der henvises til § 3 i gebyrbekendtgørelsen for Planklagenævnet.^[47]

- [1] Planerne kan søges frem på plandata.dk: <http://kort.plandata.dk/searchlist/#/> (<http://kort.plandata.dk/searchlist/#/>).
- [2] Natura 2000-plan 2016-2021, Mose ved Karstoft Å (https://mst.dk/media/130002/70_n2000plan_2016-21.pdf) s. 9.
- [3] Oversigt over habitatområdernes udpegningsgrundlag 2022 (<file:///C:/Users/B164152/Downloads/Oversigt%20over%20habitatområdernes%20udpegningsgrundlag%202022>), s. 29.
- [4] Udkast til Natura 2000-plan 2022-2027, Mose ved Karstoft Å (<https://mst.dk/media/235428/n70-natura-2000-plan-2022-27-mose-ved-karstoft-aa.pdf>), s. 12.
- [5] Bekendtgørelse af lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 1157 af 1. juli 2020 med senere ændringer.
- [6] Bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [7] Planklagenævnets afgørelse af 4. maj 2021 i sagen 21/02909 (https://pkn.naevneneshus.dk/media/documents/21-02909-8_Afg%C3%B8relse_2139639_14_0_anonymiseret.pdf). Afgørelsen kan ses på afgørelsesportalen på <https://pkn.naevneneshus.dk/> (<https://pkn.naevneneshus.dk/>).
- [8] Klimaaftale for energi og industri mv. af 22. juni 2020 (<https://fm.dk/media/18085/klimaaftale-for-energi-og-industri-mv-2020.pdf>).
- [9] Lovbekendtgørelse nr. 973 af 25. juni 2020 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).
- [10] Oprindeligt Rådets direktiv 79/409/EØF af 2. april 1979 om beskyttelse af vilde fugle. Det oprindelige direktiv og senere ændringer er nu kodificeret i Europa-Parlamentet og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle.
- [11] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.
- [12] Bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [13] Dette gælder dog ikke planforslag, som er direkte forbundet med eller nødvendige for et Natura 2000-områdets forvaltning.
- [14] EU-Kommissionens meddelelse "Forvaltning af Natura 2000-lokaliteter – Bestemmelserne i artikel 6 i habitatdirektivet 92/43/EØF", 2018, afsnit 3.6.4.
- [15] EU-Domstolens dom af 11. april 2013 i sag C-258/11 (Sweetman), præmis 39.
- [16] Habitatvejledningen, december 2020, afsnit 3.3.
- [17] Planklagenævnets afgørelse af 18. december 2018 i sagsnr. 19/07433 (<https://pkn.naevneneshus.dk/afgoerelse/7a6f2559-5b50-434f-a0b2-e85fcdbebd09?highlight=bagsv%C3%A6rd%20rostadion#footnote-ref-1>). Afgørelsen kan læses på afgørelsesportalen: <https://pkn.naevneneshus.dk/> (<https://pkn.naevneneshus.dk/>).
- [18] EU-Domstolens dom af 26. april 2017 i sag C-142/16 (Moorburg), præmis 29.
- [19] Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter.
- [20] Bekendtgørelse nr. 1383 af 26. november 2016 om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.
- [21] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19 (Skydda Skogen), præmis 76.
- [22] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19 (Skydda Skogen), præmis 77.
- [23] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19 (Skydda Skogen), præmis 51.
- [24] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19 (Skydda Skogen), præmis 60 og 61.
- [25] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19 (Skydda Skogen), præmis 82.
- [26] Bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.
- [27] Forvaltningsplanen for flagermus. (<https://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2013/flagermus.pdf>) Beskyttelse og forvaltning af de 17 danske flagermusarter og deres levesteder, Naturstyrelsen 2013, s. 30-31.
- [28] Forvaltningsplan for flagermus, s. 31.
- [29] Habitatvejledningen, december 2020, afsnit 9.7.1.4.
- [30] Habitatvejledningen, afsnit 9.7.1.5.
- [31] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19 (Skydda Skogen), præmis 83 og 84.
- [32] Det forhold, at lungerne på flagermus læderes på grund af trykfaldet fra en forbipasserende vindmøllevinge.
- [33] Habitatvejledningen, afsnit 9.6.3.
- [34] Habitatvejledningen, afsnit 9.7.1.
- [35] Habitatvejledningen, afsnit 9.6.5.
- [36] Planklagenævnet har summeret antallet af flagermusregistreringer, der fremgår af tabel 1 og 2 i flagermusundersøgelsen, som er vedlagt miljøkonsekvensrapporten som Appendiks VI.

[37] EF-fuglebeskyttelsesdirektivet, De Europæiske Råds direktiv (79/409/EØF).

[38] Bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.

[39] Lovbekendtgørelse nr. 270 af 12. april 2019 om jagt- og vildtforvaltning.

[40] EU-domstolens dom af 4. marts 2021, C-473/19 og C474/19, Skydda Skogen, præmis 36.

[41] Vejledning om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller (<https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-om-planlaegning-og-tilladelse-til-opstilling-af-vindmoeller>), Bolig- og Planstyrelsen, januar 2022.

[42] Bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller.

[43] Bekendtgørelse nr. 923 af 6. september 2019 om planlægning for og tilladelse til opstilling af vindmøller.

[44]

https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/vejledning_om_planlaegning_for_og_tilladelse_til_opstilling_af_vindmoeller_jan2021
(https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/vejledning_om_planlaegning_for_og_tilladelse_til_opstilling_af_vindmoeller_jan2021), Bolig- og Planstyrelsen, januar 2021, s. 27.

[45] Bekendtgørelse nr. 135 af 7. februar 2019 om støj fra vindmøller.

[46] Lov nr. 1658 af 20. december 2016 om Planklagenævnet.

[47] Bekendtgørelse nr. 108 af 28. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Planklagenævnet.

Sag:

21/12044, 21/13322

og,

22/00685

Dato:

25. april 2022.

Emner:

Miljøvurderingslo...

Planklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/planklagenaeavnet/>) • Nævneshuset • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 •
Plan@naevneneshus.dk (<mailto:Plan@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.dgst.dk/pkn-naevneneshus-dk>)